

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885.

Andra Kammaren.

N:o 31.

Lördagen den 21 Mars.

Kl. 7 e. m.

Herr vice Talmannen ledde under början af detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, dervid i ordningen först förekom

Punkten 2, som bifölls.

Punkten 3.

Utskottet hemställde att, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag, anslaget till artilleristaben måtte med 3,800 kronor förhöjas till 16,000 kronor.

Ang. förhöjning i anslaget till artilleristaben.

Häremot hade i afgifven reservation Herrar *C. Ifvarsson, A. P. Danielson, S. Nilsson, N. Petersson, S. Andreasson, G. Eriksson, J. Jonsson, M. Jonsson, O. B. Olsson, A. Persson, P. Pehrsson* och *P. M. Larsson*, yrkat, att ifrågavarande anslag måtte vid oförändradt belopp, 12,200 kronor, bibehållas.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr *P. M. Larsson*: På de skäl, som finnas anförda i den reservation, som är bifogad denna punkt i Betänkandet, yrkar jag i enlighet med samma reservation, att, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning, anslaget till artilleristaben må vid oförändradt belopp, 12,200 kronor, bibehållas.

Herr Statsrådet *Ryding*: Den tillökning af göromålen inom artilleristaben, som under senare tiden egt rum, har nödgat artilleristyrelsen att begära detta högre anslag. Allt sedan början af 1870-talet vidtagas i alla länder förändringar i artilleriets materiel, och,

Ang. förhöjning i anslaget till artilleristaben.
(Forts.)

såsom af riksdagsprotokollen framgår, anskaffas äfven för det svenska fältartilleriets räkning årligen ett stort antal bakladdningskanoner af nyaste konstruktion. Alla dessa kanoner skola monteras, prof- och inskjutas och med stöd af de vid inskjutningen erhållna resultaten skola s. k. skjuttabeller upprättas. Nya exercisreglementen skola sammanskrifvas. Äfvenledes pågår anskaffandet af nya positions- och fästningsartilleripjaser, och, hvad särskildt dessa angår, torde herrarne från diskussionerna vid sistlidne års riksdag erinra sig, att försök göras vid artilleriet med kanoner af s. k. Martinistål. Äfven dessa kanoner måste prof- och inskjutas, samt ritningar öfver den nya materielen upprättas m. m. Men för att gifva kanonerna nödig hållfasthet på samma gång som en större skottverkan har man på senare tider börjat fästa synnerligt afseende vid krutets beskaffenhet. I stället för att man förut använt samma slags krut, s. k. styckekrut, till alla slags kanoner, har man nu funnit det nödigt att nyttja olika krutsorter för särskilda kanonkalibrar. Men hvilka som äro förmånligast, detta måste utrönas genom försök. Dessa försök måste öfvervakas af artilleristaben, likasom resultaten bearbetas af samma stab.

Den gevärskomité, som haft sig förelagdt att föreslå ny gevärsmodell för den svenska armén, slutade 1880 eller 1881 sitt arbete. Den föreslog antagande af en gevärsmodell med en kaliber af ungefär 10 millimeter. Emellertid hafva röster höjt sig i utlandet för att man icke borde stanna vid denna kaliber, utan öfvergå till en ännu mindre. Som Sverige en gång förut fått böta för det att en gevärsmodell med större kaliber än hvad i andra land ansågs fördelaktig fastställdes, ansåg krigsstyrelsen det nu icke vara skäl att fastställa den modell och kaliber, som komitén föreslagit, och krigsstyrelsen har i det fallet fått rätt. I stället för 10 m.m. kaliber har man alltmera på försök börjat använda gevär af mindre kaliber utomlands och man har redan börjat slå in på 8 och 7 m.m. Med alla dessa nya modeller och nya kalibrar måste försök anställas, dessa försök måste öfvervakas, beräknas, och allt detta kräfver ökade arbetskrafter för artilleristyrelsen.

De nya kanonerna äro bakladdningskanoner, och för att dessa skola kunna räcka längre är det nödvändigt att söka förekomma krutgasens utströmning genom laddningsöppningen. Detta har man trott sig vinna genom användandet af hylsor af metall. Äfven med dem måste försök göras och öfvervakas, och äfven detta har bidragit att öka behofvet af arbetskrafter.

Under sådana förhållanden blef det nödvändigt att flytta en del af artilleristabens personal från de tre små kamrar i Arméförvaltningens hus, der den förut varit inrymd, och en annan lokal, som var lämpligare för de ritnings- och andra arbeten, som inom artilleristaben förrättas, har måst för nämnda stab anskaffas. En följd af denna förflyttning har blifvit ökade utgifter för ved, ljus, rengöring, betjening m. m.; och det är för bestridande af dessa utgifter, som det förhöjda anslaget är afsedt. Jag har hört uppgifvas, att man i Utskottet haft den föreställningen, att meningen vore att jemväl anställa en ny vaktmästare på stat. Detta ingick visserligen i generalfälttygmästarens förslag, men detta har icke blifvit godkänt af Kongl.

Maj:t, som endast begärt 600 kronor till aflönande af nödig uppässning. Vidare skulle 800 kronor användas till aflönning åt det befäl och underbefäl, som kommanderas till tjenstgöring vid generalstabens. Återstående 2,400 kronor äro afsedda till ved, ljus, skrif- och ritmaterialier äfvensom inköp af böcker och tidskrifter för artilleristyrelsens bibliotek. Jag skulle icke så utförligt redogjort för denna obetydliga fråga, om jag icke befarat, att eljest någon af reservanterna skolat kunnat sedermera komma äfven här och påstå, att jag endast *hört* behöfvet uppgifvas, men att, »om man tittar efter i papperen, får man kanske se ett annat resultat», d. v. s. att jag skulle göra mig skyldig till att lemna Kammarern vilseledande uppgifter. Befogenheten af en dylik beskyllning öfverlåter jag åt Kammarern att bedöma; för egen del kommer jag aldrig att här i Kammarern svara på personliga tillvitelser, de må komma från hvem det vara må.

Ang. förhöjning i anslaget till artilleristabens.

(Forts.)

Herr Friherre Stackelberg: På de af Herr Krigsministern nyss anförda skäl tager jag mig friheten att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Danielson: Jag är öfvertygad att herrarne hafva, på sätt som nyss af Herr Krigsministern anfördes, gjort sig reda för hvad med detta anslag åsyftas. Inom Utskottet tyckte man, att då Kongl. Maj:t genom medel, som icke af Riksdagen direkt begärts, varit i tillfälle att inreda två nya lokaler, Kongl. Maj:t också vore i tillfälle att bereda medel till betjening, ved och ljus etc. Man tyckte att, om någon utveckling af arbetskrafterna der hade behöfts, det varit riktigt att Riksdagen hörts, och hade det väl då också varit gifvet, att Riksdagen dragit konsekvenserna; men, som det nu skett utan Riksdagens hörande, har man trott, att Kongl. Maj:t kunde åstadkomma så väl det ena som det andra. Nu är det fråga om icke allenast lokal, ved och ljus, utan äfven att köpa tidskrifter och böcker för artilleristabens bibliotek, hvartill kommer sexhundra kronor till ökad betjening. Denna tillökning i betjening kan icke afse annat än anställandet af vaktmästare, låt vara att mannen icke kommer på ordinarie stat, men i sjelfva verket är det detsamma. Likaså hvad beträffar de åtta hundra kronor, som begärts till arfvode åt öfver- och underbefäl för tillfällig tjenstgöring vid staben, har man tyckt, att då Kongl. Maj:t, utan Riksdagens hörande, kunnat bereda medel till dessa ändamål, ingenting förhindrade att äfven i år yrka på afslag på samma sätt som i fjor skedde. Det lilla utkast, som skulle syfta på att man sagt något, som icke vore lämpligt, vill jag förbigå. Det tager jag icke på mig och jag får säga, att jag icke vill gå öfver på det området: sak må vara sak.

Jag yrkar afslag på Utskottets och bifall till reservanternas förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt Herr vice Talmannen framställt propositioner på de särskilda yrkandena, beslöt Kammarern, med afslag å så väl Kongl. Maj:ts förevarande framställ-

ning som Utskottets förslag, att anslaget till artilleristaben skulle vid oförändradt belopp, 12,200 kronor, bibehållas.

Punkterna 4—6.

Biföllos.

Punkten 7.

Lades till handlingarne.

Punkterna 8 och 9.

Biföllos.

Punkten 10.

*Ang. nedsätt-
ning i ansla-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 81, hade Herr C. J. Petersson i Eksebo af anförda skäl och under förutsättning, att regementsmötena för indelta armén och Vermlands fältjägarecorps under år 1886 blefve inställda, föreslagit, att Riksdagen måtte nedsätta det uti Kongl. Maj:ts proposition å fjerde hufvudtiteln för år 1886 äskade anslag till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar med 480,000 kronor; och hemställde Utskottet under denna punkt, »att Herr C. J. Peterssons motion måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar, att anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar nedsattes från nuvarande 1,322,300 kronor till 1,000,000 kronor och såsom reservationsanslag till detta belopp i riksstaten för år 1886 upptages.»

Emot denna Utskottets hemställan hade reservation anmälts dels af Herrar Friherre B. von Kræmer, L. M. Nordenfelt och Friherre B. A. Leijonhufvud, hvilka yrkat afslag å punkten, och dels af Herrar Grefve G. Sparre, C. E. Casparsson, R. Montgomery-Cederhielm, Friherre H. M. Palmstierna, K. O. Ljungqvist, Grefve E. C. A. Piper, J. Widén, P. B. von Platen och C. A. Bäckström.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Statsrådet Ryding: Det torde vara skäl att erinra Kam-maren om de följder, ett dylikt beslut från Kammarens sida kunde medföra.

Uti de gamla knektekontrakten, i allmänhet upprättade på 1680-talet, är — åtminstone i många af dem — upptagen rust- och rote-hållares skyldighet att underhålla häst och karl på möten, marscher och mönstringar. I flera af dessa knektekontrakt återfinnas likväl dessa bestämmelser ganska otydligt, men efter slutet af Karl XII:s krig reviderades i allmänhet dessa knektekontrakt och nya s. k. regle-menten undertecknades af allmogens ombud från de olika länen. I dessa kontrakt, upprättade under åren 1724—1728, återfinnes rust-

och rotehållarnes skyldighet att underhålla karl och häst på marscher, möten och generalmönstringar. På detta sätt fortgick man till dess 1812 års Riksdag befriade rust- och rotehållarne från skyldigheten att underhålla karlen. dock mot erläggande i stället af en viss bestämd summa, den så kallade mötespassevolansen. Denna mötespassevolans utgick med 10 kronor 50 öre för hvarje nummer och fortfor att utgå till 1840 och 1841 årens riksdag, då, icke på proposition af Kongl. Maj:t, utan i följd af enskild motion beslöts, att denna mötespassevolans skulle upphöra att utgå, och i stället ett anslag ställas till Kongl. Maj:ts disposition, på det att de årliga mötena skulle kunna hållas. I allmänhet får man se uppgifvas, att detta riksdagens beslut lydde sålunda, att mötespassevolansen skulle åter utgå, i händelse mötesanslaget icke utginge till det då bestämda beloppet eller ned-sattes derunder. Detta var verkligen Riksdagens beslut, och före-kommer i den Riksdagens skrivelse, som afläts till Kongl. Maj:t den 30 December 1840; men Kongl. Maj:t svarade att detta anbud icke kunde antagas, och detta därför att ersättningen var för lågt beräk-nad. Men det är äfven känt, att Hans Maj:t Konung Carl XIV Johan hyste betänkligheter mot att godkänna ett sådant beslut, hvarigenom, derest *mötesbehofven* skulle ökas, mötena icke skulle kunna hållas till behörig längd. Skulle mötespassevolansen upphöra att utgå, ville han hafva säkerhet för medels beviljande till öfvin-garnas hållande. Detta bekräftas af Riksdagens protokoll; och Riks-dagen afgaf äfven derefter den 8 Maj 1841 en ny skrivelse till Regeringen, i hvilken ordalagen i detta afseende lydte på annat sätt eller sålunda: »Rikets Ständer, som, för deras del, beslutat, att mötes-passevolansafgiften för manskapets underhåll vid indelta kavalleriet och infanteriet borde med sistlidet år upphöra, hafva dermed afsett, att, *så länge det för detta ändamål nödiga statsanslag utgår*, rust- och rotehållare uti intet fall skulle kunna underkastas en dylik afgift» etc. Att detta »så länge nödigt statsanslag utgår» äfven var Riks-dagens mening, framgår tydligen af ordalagen i Rikets Ständers underdåniga skrivelse vid 1858 års riksdag, då Kongl. Maj:t föreslog fourageringspassevolansens upphörande för rusthållarne, hvilken passevolans ditills utgått efter markegångspris för 25 lispund hö, en tunna hafre och 5 lispund råghalm. Kongl. Maj:t föreslog nämnda riksdag, såsom jag nyss sade, att denna fourageringspassevolans skulle upphöra, men tillade i sin skrivelse till Riksdagen derom: »För öfrigt har Kongl. Maj:t vid den nu föreslagna förändringen med rusthållarnes fourageafgifter velat fästa det uttryckliga vilkor, att berörda förändring, om den jämväl af Riksdagen bifalles, kommer att fortfara *endast så länge som nödiga medel å fjerde hufvudditeln finnas för ändamålet anvi-sades*. Vid samma riksdag framlade äfven Kongl. Maj:t förslag till hvilka möten som borde hållas samt till viss tid för hvarje möte, på det att Riksdagen vid anslagets bestämmande måtte veta, hvad den hade att rätta sig efter: och Kongl. Maj:t förordnade i följd deraf, att mötena skulle fortgå, till exempel befälsmöte under tio dagar, squadrons-möte till fots sex dagar, regimentsmöte tjugo dagar, m. m. eller samma tider, som för närvarande äro för dessa möten bestämda. I Riksdagens svar härpå till Kongl. Maj:t förekomma följande ord:

*Ang. nedsätt-
ning i ansla-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.*
(Forts.)

Ang. nedsätt-
ning i anslaget
till indelta
arméns vapen-
öfningar.

(Forts.)

»I detta afseende hafva Rikets Ständer dessutom tagit i betraktande att, när den rust- eller rotehållarne af ålder åliggande skyldigheten att under mötena underhålla den indelte ryttaren eller soldaten vid 1840—1841 årens riksdag helt och hållet öfvertogs af kronan samt ett bestämdt anslag för indelta arméns vapenöfningar å fjerde hufvudtiteln uppfördes, *staten derigenom jemväl iklädde sig förbindelsen att gifva armén den öfning, som erfordras*»; och Riksdagens skrifvelse slutar med dessa ord: »Och hafva Rikets Ständer bifallit Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning och således — — beviljat ett *förslagsanslag* — under rubrik: Indelta arméns vapenöfningar — att för ändamålet användas på det sätt och för de *öfningstider* Eders Kongl. Maj:t *föreslagit och gillat*; — således för de mötestider, som ännu fortfarande gälla. I sen, mine herrar, att Kongl. Maj:t har rätt att, om ej nödiga medel finnas å fjerde hufvudtiteln, anvisade för de nu föreskrifna mötenas hållande, fordra mötes- och fourageringspassevolansens utgående af rust- och rotehållarne; och jag hemställer, huru det skulle taga sig ut, om samma Riksdag, som beslutat borttagande af sista prestationen af persedlar, nemligen rusthållarnes skyldighet att hålla beklädnad åt ryttaren, om samma Riksdag, säger jag, fattade ett beslut, hvaraf skulle följa återinförande af mötes- och fourageringspassevolansen, och detta samtidigt med öfverskott i statskassan och således utan tvingande skäl. I afseende härå ber jag att i allo få instämma i hvad vid 1879 års riksdag en talare i denna Kammare yttrade — jag ber eder, mine herrar, att noga behjerta hans ord. — Han yttrade: »Det torde icke vara någon tvekan om, att Riksdagen har befogenhet att besluta inskränkning i det nu ifrågavarande anslaget. Men följden af ett sådant beslut kan, på sätt från statsrådsbänken anmärkts, då också blifva den, att Kongl. Maj:t pålägger rust- och rotehållarne skyldigheten att underhålla truperna under mötestiden. Det har från ett håll yttrats, att man här för talan för det skattedragande folket och att det skulle väcka mycket missnöje i landet, om man nu icke indroge den ifrågavarande millionen. Men jag vågar ifrågasätta, huruvida det skulle väcka någon tillfredsställelse i landet hos det skattedragande folket och särskildt hos rust- och rotehållarne, om ett sådant Riksdagens beslut hade till följd, att *Kongl. Maj:t öfverflyttade kostnaderna för arméns vapenöfningar från statsverket direkt på rust- och rotehållarne, en åtgärd, hvartill Kongl. Maj:t i sådan händelse vore fullt berättigad*. Jag tror, att Riksdagen bör noga tänka sig före, innan den fattar ett beslut, som kan medföra sådana påföljder; och jag tviflar på, att folket skulle känna sig mycket tacksamt mot Riksdagen, om en dylik åtgärd vidtoges af Kongl. Maj:t. Atminstone tror jag icke, att man bör påstå sig tala i folkets intresse, då man påyrkar den nu föreslagna inskränkingen i anslaget.»

Herr Danielsson: Då jag deltagit i det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit, kan det måhända vara nödvändigt, att jag i korthet angifver de skäl, som jag haft dertill. Man har nu fått höra ett anförande uppläsas, som för några dagar sedan stod refererat i en morgontidning, och derjemte hafva vi fått upplysning om, att den rörande

ifrågavarande sak gällande författning måste tydas derhän, att Kongl. Maj:t skulle kunna ålägga rust- och rotehållare att erlägga passevo-lansafgifterna, derest beslut fattades om anslagets nedsättande. Jag får då säga att, hvad detta anslag angår, har det förut varit betydligt mindre än nu. År 1841 utgjorde det 280,000 kronor och likaså 1851; vid 1852—1854 bestämdes det till 331,000 kronor, och detta belopp bibehölls till och med år 1857, således *efter* det den omtalade författningen utkom. Vid riksdagen 1858—1860 höjdes det till 590,000 kronor och vid riksdagen 1861—1863 till 650,000 kronor. Vid riksdagen 1864—1866 bestämdes det till 825,000 kronor, hvilket belopp bibehölls till år 1868, då det höjdes till 870,000,000 kronor. 1869 steg det till 887,000 kronor, 1870—1871 till 924,000 kronor och 1872 var det första året, då det utgick med 1,000,000 kronor. Herrarne finna således af dessa siffror, att på den tid, då Riksdagen beslöt att från rust- och rotehållarne öfvertaga detta onus, anslaget var knappast en tredjedel af den million, som nu är i fråga, och, då Herr Krigsministern nu upp-lyst oss om att öfningstiden då var densamma som nu, hemställer jag om icke 1,000,000 kronor borde räcka till. Utskottet har motive-rat sin nedsättning af anslaget dermed, att man ansett, att de äldre soldaterna skulle kunna utan olägenhet slippa ifrån ett års öfningar, och det har ju äfven sagts här i Kammaren till och med någon gång från statsrådsbänken, att det vore ingen synnerlig nytta med att årligen öfva dessa gamla soldater. Detta är en uppfattning, som torde vara temligen allmän, och man har hört från många håll uttalas, att det vore onödigt att utgifva penningar för ett sådant ändamål. 1,000,000 kronor torde vara ett tillräckligt anslag, och så tillräckligt, att Kongl. Maj:t icke bör kunna få anledning att göra gällande dessa gamla bestämmelser i knektekontrakt, hvarom talats. Ty under hvilka förhållanden som helst bör anslaget nu räcka till lika väl som när det var, blott tredjedelen så stort, och dertill kommer, att allt är mycket billigare nu än förut, såsom portioner, foder, hafre, halm m. m.

Dessa vore de skäl, som först togos i betraktande på afdelnin-gen och sedan gjorde sig gällande inom Utskottet in pleno. Den ifrågavarande författningen togo vi nog äfven i betraktande, men kommo i alla fall till den öfvertygelse, att 1,000,000 kronor borde vara för ändamålet tillräckliga. Jag skall därför för min del hem-ställa om bifall till Utskottets förslag; Kammaren må sedan sjelf be-sluta hvad den finner för godt. Jag är ingen rust- eller rotehållare vid indelta armén, men har ändå nöjet att för flottan och båtsmans-hållet få bidraga till omkostnaderna för vårt försvar, och jag har trott mig hafva fullt skäl att biträda en mening, som jag anser vara tillräckligt motiverad af tidsförhållandena och den ekonomiska ställ-ningen i landet. Vi hafva ju dessutom sett, att vårt grannland Norge i år beslutat en väsentlig nedsättning på det årliga vapenöfningsan-slaget, och hvarför skulle då icke äfven vi kunna göra detsamma? Jag yrkar, som sagdt, bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herrar *Ericsson* i Ahlberga och *Nilsson* i Vrän-gebol.

Ang. nedsätt-ning i ansla-get till indelta arméns vapen-öfningar.
(Forts.)

Ang. nedsätt-
ning i anslat-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.

(Forts.)

Herr Fredenberg yttrade: För hvar och en, som påminner sig, att den första Riksdagen efter det nya representationsskicket genomförande i skrifvelse till Kongl. Maj:t yttrade, »att nationen aldrig kan med tillräcklig säkerhet och erforderligt lugn hängifva sig åt sin inre fredliga utveckling, förrän frågan om dess yttre självständighet på ett tillfredsställande sätt blifvit löst», är det i sanning icke underligt, om man förvånar sig öfver Stats-Utskottets hänsynslösa sätt att behandla fjerde hufvudtiteln och särskildt den nu fördragna punkten rörande anslaget till indelta arméns vapenöfningar.

De af Riksdagen för 18 år sedan uttalade bekymren rörande våra försvarskrafters otillräcklighet att i farans stund värna fosterlandet synas nu vara alldeles bortglömda, då Stats-Utskottets ledamöter från denna Kammare utan ringaste tvekan föreslå Riksdagen att genom nedsättning i öfningsanslaget till den indelta armén minska dess tjänstbarhet och militära duglighet på så lösa och ohållbara grunder, som de behogat inhemta af Herr C. J. Petersson i Eksebo, der det i hans motion heter, att »det icke kan vara af en nytta, som motsvarar kostnaden att årligen öfva de af indelta arméns manskap, som under en följd af år deltagit i samma öfningar». Då så svaga skäl kunna anföras i ett utskottsbetänkande, är man också berättigad att tro, att de ärade stats-utskottsledamöterna från denna Kammare äro öfvertygade om, att det likasom i lineartaktikens dagar endast fordras färdighet i gevärsexercis, samt någon förmåga att i sluten ordning iakttaga linieräthet vid marsch o. s. v. Men så, mine herrar, är icke och har icke på lång tid varit förhållandet i någon armé. Med de stora framsteg, som under de sista 20 å 30 åren gjorts på artilleri- och gevärs-teknikens område är det helt naturligt, att i taktiskt afseende en armés stridsordning och stridssätt blifvit i betydlig grad förändrade mot förr. Då en armé nu framgår till strid, måste den, för att icke blifva tillintetgjord af den fiendtliga snabbelden, redan på 4,000 å 5,000 fots afstånd från fienden sprida en betydlig del af sina trupper i skyttelinier, der manskapet icke, som i den slutna ordningen, står under befälets omedelbara tillsyn och ledning. Soldaten hänvisas då hufvudsakligen till det egna omdömet, förmågan och skickligheten att efter vexlande omständigheter begagna terrängen i hvilken han framgår, så till anfall som försvar, att noga aktgifva på sambandet med kamraterna på båda sidor om sig och skyttelinien allmänna stridsriktning, att lystra till befälets kommando eller signaler, att iakttaga elddisciplin, så att icke ammunitionen i otid bortslösas, hvarigenom den lätt kan saknas, då den bäst behöfves, att ega god skjutfärdighet och förmåga att bedöma afståndet till fienden, utan hvilken förmåga skjutfärdigheten är utan något egentligt värde o. s. v. Efter denna korta skizzerade framställning af hvad nutidens krigskonst fordrar af en soldat i ledet är det helt naturligt, att rekrytutbildningen måste vara längre och grundligare än förr, samt att 20 dagars repetitionsöfningar under regementsmötena icke är för lång tid, utan tvärt om för kort. Ty det är fullkomligt faktiskt, att de många insigter och färdigheter, som numera höra till soldatyrket, icke hinna att repeteras på den korta tiden af 20 dagar, utan att regementsmötenas öfningsprogram måste så upp-

göras. att en del af hvad soldaterna skola inhemta och påminna sig hufvudsakligen öfvas under det ena året och andra delar deraf under 2:dra och 3:dje året af dessa möten o. s. v. Då så är förhållandet. hemställer jag till Kammaren, om det kan vara klokt och riktigt att genom nedsättande af öfningsanslaget ytterligare förkorta den förut otillräckliga öfnings tiden, hvaraf följdén ovilkorligen måste blifva, att vår fataliga armés militära duglighet förminskas, hvilket så mycket mindre borde ifrågasättas, då man vet, att under krig är det den indelta soldaten, som måste vara läromästare, ledning och stöd för vårt obetydligt öfvade beväringssmanskap, som i den blifvande fältarmén kommer att utgöra största delen af densamma.

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Da Stats-Utskottet vidare säger, att »framstående fackmän åtskilliga gånger offentligt erkänt det föga gagn i militäriskt hänseende, som kan vinnas med den äldre soldatens årliga öfningar», så får jag svara, att ingen framstående fackman kunnat, utan att tala mot sin egen öfvertygelse, påstå något sådant, utan troligt är, att deras uttalanden blifvit alldeles missförstådda. Säkerligen hafva de uttalat sig ungefär så, att då t. ex. i Preussen soldaten erhåller 2 till 3 års rekrytutbildning och derefter under flere år genomgår 30 dagars repetitionsöfningar, så behöfs det icke att länge hålla soldaterna under fanorna, utan annat manskap bör i stället inkallas. Detta är fullkomligt sant och riktigt, men för vår indelta armé, der soldaten endast erhåller en rekrytutbildning på 140 dagar, fördelade på 2:ne år, och af hvilken en del af manskapet några år derefter får genomgå en korporalskola på 4 månader, för den kan ingen ingen fackman påstå repetitionsöfningarne vara obehöfliga, äfven hvad det äldre manskapet beträffar.

Stats-Utskottet säger slutligen, »att den ekonomiska ställningen i landet gifver stöd för Utskottets uppfattning, att Riksdagen bör företaga besparingar i alla de fall, der sådant utan olägenhet kan ske». Då Riksdagen för 18 år sedan uttalade den åsigt, att nationen icke med lugn kunde se fosterlandet vara utan tillräckligt försvar, anser jag det vara den största olägenhet, som kan uppstå, om, genom indragning af mötesanslaget, vår armés tjänstbarhet skulle komma att nedsättas, hvilket således aldrig bör ifrågasättas, äfven om förhållandena i landet skulle vara bekymmersammare än nu är fallet, men då tvärt om förhållandena äro sådana, att rikliga tillgångar finnas i statskassan, så att ingen behöfver betala ett enda öres ökad utgift för att det förut bestämda mötesanslaget skall kunna utgå, så anser jag att ej heller ur ekonomisk synpunkt anförts något giltigt skäl för anslagets nedsättande.

På alla de af mig nu anförda skäl anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr *Hollgrén* instände med Herr *Fredenberg*.

Herr *Hæggström*: Det torde vara i sin ordning att vid detta tillfälle, såsom vid många föregående, kasta en blick tillbaka på hvad som passerat förut. Jag skall dock icke, som många andra gjort, gå 10 eller 15 år tillbaka, utan endast till näst föregående års riks-

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

dag. År 1884 inkommo tvenne motioner till Riksdagen angående detta anslag, den ena väckt af Herr Jonas Jonasson i Gullaboås, motion N:o 90, hvilken gick ut på nedsättning af anslaget med 1,000,000 eller till 322,300 kronor, den andra väckt af en riksdagsman, som äfven i år är medlem af Riksdagen, Herr Samuel Johnson, hvilken föreslog att anslaget skulle nedsättas med hälften, eller till 661,500 kronor. På dessa motioner svarade Utskottet i fjor, »att då de af motionärerna anförda skäl icke synas gifva tillräckligt stöd för nedsättning af ifrågavarande anslag, hemställer Utskottet, att utan afseende å förberörda motioner, ifrågavarande anslag må bibehållas vid oförändradt belopp 1,322,000 kronor och såsom reservationsanslag upptagas»; det sista tillägget i anledning af Friherre Klinckowströms motion om anslagets uppförande såsom fast anslag. Detta var icke längre sedan än i fjor. Emot denna hemställan hade visserligen ledamöterna från Andra Kammaren reserverat sig, men icke mot sjelfva saken, utan deras reservation lyder så: »Inom Utskottet hafva vi ansett, att Utskottets slutliga pröfning af detta förslag bort anstå tills Riksdagen fattat beslut i öfriga till 4:de hufvudtiteln hörande frågor, så att motionärernas förslag hunnit få en mer omfattande utredning». Det tror jag nog också hade varit nyttigt, ty af motionärernas förslag gick det ena på 14 å 15 rader och det andra på 8 rader, och jag föreställer mig därför, att Stats-Utskottets ledamöter hade giltig anledning att önska bättre utredning af frågan. I denna Kammare uppträdde begge motionärerna och yrkade återremiss af ärendet till Utskottet, hvilket äfven skedde. Frågan behandlades först den 15 Mars; den återmitterades, som sagdt, till Utskottet, och från Utskottet återkom den och behandlades här den 22 Mars. Då hade Stats-Utskottets ledamöter från denna Kammare ingen reservation, utan Utskottets hemställan lydde, att, eftersom Första Kammaren redan fattat beslut, Andra Kammaren äfven behagade göra detsamma. Detta gjorde också Andra Kammaren utan att ett enda ord vidare spildes på frågan. Vi hafva nu här sett i punkten I att reservanterna stött sig på Riksdagens beslut i fjor, då man afslog Kongl. Maj:ts förslag angående intendenturen. Jag skulle önskat, att Utskottet äfven i nu förevarande punkt hade visat samma konsekvens som i punkten I, ty då skulle det tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition och det så mycket hellre i år som det är alldeles odisputabelt, att den finansiella ställningen är bättre i år än i fjor. I år krävas inga särskilda kostnader, och så stora afprutningar äro redan vidtagna på andra ställen, att detta anslag kunde få vara orubbadt. Jag har sett efter de motiv, som i fjor och i år blifvit anförda för nedsättning i anslaget, och de gå ut på ett och detsamma. Visserligen anfördes af en af motionärerna i fjor, att det skulle vara obilligt att öfva soldaterna under slättertiden, emedan de då ej kunde lemna någon hjälp åt dem, af hvilka de erhöilo sin aflöning. Men, såsom redan är nämnt, ansåg Stats-Utskottet detta jemte öfriga då anförda motiv böra lemnas utan afseende. I öfrigt sammanfaller denne motionär alldeles med motionären i år, ty han säger: »det kan väl dock ej vara nödvändigt, att dessa öfningsmöten för soldater och båtsmän företagas hvarje år på ett yrke, som de förut lärt, och således lär det ej skada dem för

deras krigsduglighet, om dessa öfningsmöten för nästkommande år 1885 indragas». Det är ungefär hvad Herr C. J. Petersson nu också sagt och den siste talaren relaterat, att det icke skulle skada, om något af dessa trupper icke öfvades. Men då motionären i år yrkat på en indragning af 480,000 kronor, så har han åtminstone för denna siffra gifvit något skäl, genom det vid motionen fogade utdrag ifrån Kammarrättens och Armeförvaltningens räkenskaper för år 1883, under det Stats-Utskottet föreslår en indragning af 322,300 kronor utan att förebära något som helst skäl för denna nedsättning. Ja, mine herrar, det är sorgligt att se, att ledamöterna af Stats-Utskottet från denna Kammare äro så inkonsequenta, som de visat sig i denna fråga, och det är egendomligt att se, hurusom, då man i fjor, när såret från 1883 ännu icke var läkt, tillät anslaget att blifva orubbadt, fastän det fans två motionärer, som ville nedsätta det, man deremot i år, då sinnena borde hunnit något lugna sig, ändå vill rubba ett fast, ordinarie anslag, som verkligen är oundgängligt. Det är visserligen sant, såsom talaren på ölandsbänken omnämnde, att anslaget under årens lopp blifvit alltmera höjdt, men, mine herrar, sägen mig något anslag, som icke på de senaste 25 åren blifvit höjdt? Det är underligt att höra ett sådant barnsligt tal från en eljest så klok och förständig man som han. Vi se ju att penningvärdet sjunker för hvarje år — och det är salunda icke någon argument att anslaget ökats. Vår indelta armé har skött sig så bra, att vi icke böra försöka att lönnmörda den, och jag betraktar det så, när man vill nedsätta anslaget till dess öfningar.

Herr Talman, jag yrkar afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Magn. Jonsson: Jag tilltror mig visserligen icke kunna framhålla några skäl, som kunna inverka på olika tänkande i denna fråga, men det torde ursäktas mig, att jag begärt ordet för att gifva några skäl för den åsigt, jag hyst. Jag har liksom många andra tänkt mig, att det skulle tjena bra litet till att öfva en mängd gamla soldater, som gått på mötesplatserna sina 15, 18 till 20 år. Jag har tänkt att der regeringen ville, så kunde den nog utesluta en del af de bästa och mest öfvade soldaterna, eller på annat sätt åstadkomma en möjlighet att nedsätta anslaget. En del af de yngre soldaterna blifva kommenderade till hvarjehanda och det vållar att de blifva mycket strängt anlidade, men deröfver vill jag icke klaga, ty de behöfva öfning, ehuru rust- och rotehållarne få vidkännas dryga kostnader, när folk ej vill taga lega, då de till en början blifva så strängt anlidade. Men om man nu också medgifver, att de yngre behöfva öfning, så kan jag icke medgifva, att en mängd gamla gubbar behöfva öfvas, som icke kunna vidare lära sig något mera än de redan kunna. Jag har hört dessa karlar sjelfva säga, att de icke lärt sig något mera. Jag tror på hvad de sagt och mina egna ögon och mitt eget omdöme i detta fall, men om detta icke skulle räcka till för att öfvertyga herrarne, så ber jag att få läsa upp ett yttrande, som regeringen sjelf haft. Den har väl icke sagt, att det är obehöfligt att öfva manskapet, men likväl något som är bra nära. Jag

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Ang. nedsätt-
ning i ansla-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.
(Forts.)

tager mig friheten att läsa upp följande ord af chefen för Landtförsvarsdepartementet:

»Den största bristen inom vår här, så väl i fråga om de indelta som de garnisonerade trupperna, är den befintliga stammens oförmåga, till och med vid mobiliseringens början, att lemna erforderlig tillgång på utbildadt befäl och manskap, samt vidare den fullständiga saknaden af all reserv till ersättande af den oundvikliga afgången inom stamtruppen. Ja, vår stamtrupp är manstarkast på fredsfot. Derefter sjunker dess styrka oupphörligt och minskas redan vid mobiliseringens början.»

Jag tycker att detta icke är ett så godt vitsord åt den nuvarande indelta armén och därför torde jag ursäktas något, om jag tror på hvad soldaterna sjelfva sagt och med egna ögon sett och sjelf anser mig begripa, nemligen att dessa öfningar tjena bra litet till. Jag förstår verkligen icke, huru man skall ställa till; om man skall befria dessa gamla soldater, som tjenat sina 15, 20 år, från ständigt återkommande öfningar eller om man skall ordna saken på annat sätt. Det är något, som jag icke vill inlåta mig på, men min tanke är att det går mycket väl an att låta de gamla gubbarne stanna hemma, i synnerhet under de nuvarande betryckta omständigheterna i landet. Herr Hæggström yttrade att penningvärdet ständigt sjunker. Jag tror icke att så är. Ätminstone kan det icke sägas vara fallet i år. Det är något annat, som sjunkit, så att jag tror snarare att penningen står något högre, och genom priset på landtmannaprodukter tror jag att ersättning till väsentlig del kan fås för den nu föreslagna minskningen i öfningsanslaget. Jag skall icke längre upptaga Kammarrens tid. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

I detta yttrande instämde Herrar *And. Bengtsson* och *Jansson* i Krakerud.

Herr *Magnusson*: Jag skall icke upptaga Kammarrens tid, utan endast be att på de af talaren på ölandsbänken anförda skäl yrka bifall till Utskottets förslag i föreliggande punkt.

Herr *Hedin*: Lika litet som jag under förmiddagens debatt har velat inlåta mig på den då öppnade generella diskussionen om försvarsfrågan i allmänhet, hvilket förefallit mig vara skäligen omotiveradt, då endast den enkla punkten om utveckling af intendentursväsendet var föredragen, lika litet kan jag nu inlåta mig på frågan om det föreliggande anslagens förhållande vare sig till »den gamla linietaktiken» eller till den nya taktik, som lär hafva föranledts af skjutvapnens förbättring och skjutkonstens utveckling. Lyckligtvis är detta icke heller nödvändigt, om man underlåter att åt förevarande fråga gifva större dimensioner än den i verkligheten har. Här har sagts, att Stats-Utskottet i förevarande hemställan gått hänsynslöst till väga. Jag tror icke, att denna karakteristik är riktig. Fast mera förmenar jag, att man väl icke har alldeles orätt på någondera sidan. Hvad som kan betraktas såsom ett »tillräckligt» anslag för vapenöfningar, kan blifva föremål för olika meningar mellan Riksdagen och

krigsstyrelsen. Riksdagen har sin bevillningsrätt, krigsstyrelsen sin erfarenhet, om hvad som erfordras. Riksdagen bör icke nedsätta anslaget under hvad som är skäligen behöfligt för ändamalet, men å andra sidan bör icke krigsstyrelsen fördra för mycket eller fordra, att Riksdagen skall stå färdig och bevilja hvilken summa som helst, som Kongl. Maj:t kan förklara oundgängligen nödvändig. Här synes mig icke vara annan taktik att välja än en som aldrig blifver för gammal, nemligen en smula ömsesidigt förtroende och tillmötesgående. Och detta icke blott mellan värnpligtsvännerna och vännerna till indelningsverket, utan äfven ett tillmötesgående framför allt mot den nuvarande krigsministern, hvilken Kammararens ledamöter säkerligen önska se länge qvar på sin plats, och om hvilken samtliga Kammararens ledamöter veta att han har så väl en fast vilja som en obestriddlig förmåga att se vår armé till godo, och därför äfven att han utan tvifvel skall draga försorg om, att öfningarne blifva väl ordnade och således penningarne väl använda. *Derför*, Herr Talman anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Med Herr Hedin instämde Herrar Friherre *Nordenskiöld*, Friherre *Fock*, *J. H. G. Fredholm*, *Östberg*, *Key*, *Arvidsson*, *Toll*, *Palmær*, *Lindgren*, *Markstedt*, *Bokstöm*, *Trybom*, *Roth*, *Granlund*, *Söderblom*, *Helander*, *Wieselgren*, *Ekeborgh*, *Sjöcrona* och Friherre *Stackelberg*.

Herr O. B. Olsson yttrade: Att Stats-Utskottet beslutat nedsätta detta öfningsanslag beror i främsta rummet deraf, att till följd af de nuvarande låga prisen icke blott på lifsförnödenheter utan äfven på foderämnen för kreatur, — något, som blifvit här under de sista dagarne till fullo konstateradt — Stats-Utskottet ansett detta anslag kunna något nedsättas. Det är egentligen och hufvudsakligen detta Utskottet tagit i betraktande, då Utskottet funnit skäl att med anledning af motionärens förslag hemställa om nedsättning af detta öfningsanslag för nuvarande beloppet 1,322,000 till jemnt 1,000,000 kronor, men äfven andra skäl dertill förfunnos, och bland andra ett, hvilket redan blifvit nämnt af talaren på ölandsbanken, nemligen att detta anslag varit ganska litet ända till år 1841. Det var då allenast 280,000 kronor och 1858 596,000 kronor. Det var åren 1858 och 1841, som chefen för Landtförsvarsdepartementet i främsta rummet åberopade, då han fann betänkligt och icke gå an att nedsätta detta anslag till följd af de bestämmelser, som Kongl. Maj:t dels ensam och dels på grund af Riksdagens beslut genom kungörelse utfärdat. Jag ber att i detta afseende få citera Justitierådet Christian Naumanns Statsförfattningsrätt, der 1841 års Kongl. bref är intaget, och är af följande innehåll:

Sedan Riksdagen hos Kongl. Maj:t anmält, att den för sin del beslutat att den för en tid af 15 år beviljade mötespassevolansafgiften skulle med 1840 års utgång upphöra och att ständerna, såsom vederlag dertill, på riksstaten uppfört en deremot svarande summa att af Kongl. Maj:t för samma ändamål användas, svarade Kongl. Maj:t att han, som med tillfredsställelse omfattade hvarje tillfälle, hvarigenom minskning kunde beredas i de vid jordbrukarnes yrke

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

fästade utskylder, velat »med bifall till riksens ständers derom gjorda underdåniga anhållan», antaga och godkänna deras förslag, dock under vissa af riksens ständer antydda och af Kongl. Maj:t gillade förbehåll, deribland, att, om ständerna framgent skulle borttaga det nu bestämde mötesanslaget eller detsamma nedsätta, Kongl. Maj:t skulle vara oförhindrad att i stället för samma anslag, fordra uppfyllandet af de skyldigheter, som i afseende å manskapets transporterande till och från samt underhåll vid mötena m. m. enligt indelningsverk och knektekontrakt jemte öfriga författningar vederbörande äligga.

Jag ber att särskildt få betona orden: *det nu bestämde mötesanslaget*. Detta var 1841, då anslaget var endast 280,000 kronor, hvaremot det nu stigit till 1,322,000 kronor. Det lär sålunda icke kunna vara underkastadt tvist huru detta bör tolkas. Hvad särskildt angår det Kongl. brefvet af den 17 Juli 1858, så ber jag äfven att få uppläsa detta. Det är helt kort och är af innehåll »att den vederbörande rusthållare dymedelst beredda lätnad i rustningsbesväret komme att fortfara endast så länge nödiga medel å Riksstaten funnos för ändamålet anvisade.» Nu bemställer jag, huru vida icke *nödiga medel* äro tillräckliga med en million kronor, då 1858 596,000 kronor voro tillräckliga. Jag är sålunda öfvertygad, att det upplästa Kongl. brefvet icke bör kunna gifva anledning till några efterräkningar af den art Herr Krigsministern antydt. Jag vill äfven fästa uppmärksamhet vid, att i samma mån som vapenöfningsanslaget är stort och öfningarna försiggå, icke blott vid rekryt- och befälsmöten, utan äfven vid regementsmöten, tryckas jemväl i ökad grad rust- och rotehållarne af större utgifter, emedan ju större öfningstid en soldat är underkastad, ju dyrare blir han att lega. Slutligen ber jag också få erinra derom, att då 1870 vapenöfningsanslaget ökades till 1,124,000 kronor, markegångspriset stod betydligt högre än under detta år. Under sådana förhållanden kan jag för min del icke finna, hvarför icke detta anslag skall kunna nedsättas till 1,000,000 kronor, såsom Utskottet föreslagit, och jag ber derfor att få yrka bifall till samma förslag.

Häruti instämde Herrar *Johansson* i Löfåsen, *Odell* och *Ol. Persson*.

Herr Abr. Rundbäck: Då jag alltid hållit på det bestående och ansett första villkoret för försvarets ordnande vara en reform af indelta armén och indelningsverket, är det klart, att jag icke kan vara med om en åtgärd, som hotar med den indelta arméns försämring. De af Utskottet för nedsättningen anförda skäl äro tre, men alla tre dessa skäl synas mig icke vara hållbara. Det första skälet är, att mötena icke göra så mycken nytta, att desamma motsvara kostnaden. Om det emellertid är sant, att den indelta armén står efter den värfvade i afseende å mekanisk färdighet och teknisk skicklighet i yrket, hvilket förhållande ju bör anses mycket naturligt, då den indelta arméns rekrytkurs är ganska kort, hvaremot den värfvade armén flere år ligger i garnisonstjenstgöring, så frågar jag, om

det väl kan vara skäl att genom minskning i öfningarna än mera minska skickligheten hos den indelta armén i förhållande till den värfvade. Den indelta arméns uppgift är hufvudsakligen den att vara stöd för vår mindre öfvade beväring, och då denna beväring icke öfvas mera än hvad nu är fallet, synes det icke kunna vara skäl att ytterligare inskränka den öfning, som ges åt dem, som skola vara dess stöd och ledare.

Här har gjort sig gällande en oriktig föreställning om öfningarne för dessa äldre soldater. Man synes tro, att dessa år ut och år in icke göra annat vid mötena än repetera hvad de lärt i rekrytskolan, men så är icke förhållandet. Krigsvetenskapen är icke någon stillastående vetenskap, utan den går alltjemt framåt, och då är det klart att man på mötena icke får stå på samma punkt alltjemt, utan man måste söka framdrifva soldatbildningen, så långt tiden medgifver, i jernhöjd med nutidens militära kraf. Det finnes åtskilligt nytt i reglemente, manöver och handgrepp m. m., som kräfver undervisning och öfning, och detta behöfva de äldre soldaterna lära snarare än de yngre, enär dessa, som nyligen genomgått rekrytskolan, der lärt sig allt det nyaste i den militära tekniken; men så är icke förhållandet med de äldre.

Men mötena hafva också en annan betydelse. Lika erkänt som det är, att den indelta stammens öfningar äro underlägsna den värfvade stammens, lika allmänt erkännes det, att den indelta stammen har företräde framför den värfvade i sin goda anda, tukt och disciplin. Men ett väsentligt vilkor för att detta goda förhållande skall fortfara är de årliga öfningarne, då soldaten kommer i beröring med sitt regementes fana, dess minnen och dess traditioner, med sitt befäl och sina kamrater och derigenom får ständigt nya impulser att underhålla sin ambition och sitt intresse för tjensten; och i detta afseende torde det också vara tydligt, att det just är veteranerna, som mest och fördelaktigast inverka på de yngre och hos dem ingjuta den nämnda goda militära andan.

Hvad vidare angår det andra skälet, eller att framstående fackmän skulle förklarar, att de årliga öfningarna för den äldre soldaten medförde föga gagn i militäriskt afseende, vill jag nämna, att detta yttrande antagligen icke fälts med afseende på den indelta arméns behof af öfningar i och för sig, utan hufvudsakligen för att dermed indirekt rekommendera en värfvad stam med kort tjänstetid och lång rekrytkurs, så att man år efter år kunde få utbilda så mycket folk som möjligt. Dessa yttranden hafva sålunda antagligen fälts i tententiöst syfte och hafva så mycket mindre att betyda som det finnes 20 gånger så många militära auktoriteter, som yttrat sig i motsatt riktning.

Hvad slutligen beträffar det tredje skälet, eller att den ekonomiska ställningen i landet skulle gifva stöd åt Utskottets uppfattning i frågan, så torde det väl snarare förhålla sig så, att motsatsen eger rum. Sällan hafva väl statens tillgångar varit större för de löpande utgifternas bestridande, i synnerhet hvad beträffar de ordinarie.

Vi hafva i dag hört huru stora svårigheterna äro för att gå framåt; kunna vi då icke åtminstone enas om att icke gå tillbaka

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

och förstöra den duglighet, som vår bästa försvarsorganisation för närvarande eger. Dessutom ber jag få fästa uppmärksamheten på, hvilken demonstration detta måste vara emot regeringen. Antingen måste regeringen gifva efter och låta detta prejudikat få gällande kraft för framtiden, eller också vidtaga den åtgärden, som Krigsministern nyss framhallit, och i hvilketdera fallet som helst måste Regeringens ställning blifva obehaglig. Jag kan derföre icke se annat, än att vederbörande genom denna anslagsvägran vilja pröfva, huru långt Regeringen »tål kallt stål».

På de af mig nu anförda skäl ber jag på det bestämdaste få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herrar *Unger, J. Larsson, Ljunggren* och *Petersson* i Boestad instämde i detta anförande.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af den här uttalade uppfattning att, derest detta anslag sattes för lågt, rust- och rotehållarne skulle kunna komma att drabbas af utgifter. Jag ber då få erinra herrarne om, att detta anslag är ett reservationsanslag och kan besparas för hvarje år, och det är just derigenom, att detta anslag varit så betydligt, som Kongl. Maj:t kunnat åstadkomma dessa stora fälttjenstöfningar.

Saledes kunna herrarne väl finna, att detta anslag varit ganska betydligt. Och då Kongl. Maj:t nu begär lika stort anslag, är det väl klart, att deraf bör kunna sammansparas och reserveras till annat år. Jag har velat säga detta för att visa, huru origtigt det är, när man säger att anslaget är otillräckligt. Så mycket mer förundrar det mig att flere talare kastat sig på Stat-Utskottets ledamöter och tillvitat oss att gå oförståndigt och oklokt till väga; jag tillbaka-kastar dessa beskyllningar på dem, som utslungat desamma. En persons omdöme i en fråga må få gälla så godt som en annans. Vilja herrarne bevilja hvad Kongl. Maj:t begärt, så gerna för mig, jag skall icke sörja deröfver, men vi hade trott att man här lämpligen skulle kunnat göra en besparing. Jag tror derföre att vi haft skäl för vår framställning. Den värde talaren på vextöbänken har härutinnan haft en annan åsigt, och det vill jag icke klandra honom för, men ber blott få anmärka, att han icke alltid varit af samma mening som nu. Men det är ju väl att man med hvar dag blir visare.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Ryding: För att låta Eder, mine Herrar, veta huru det rätteligen förhåller sig med den näst föregående talarens uppgift, att detta anslag, — vapenöfningsanslaget — skulle vara så stort, att man på besparingarna deraf kunnat anställa stora fälttjenst-öfningar, ber jag att få lemna följande upplysningar: 1877 års Riksdag anlog för större fälttjenst-öfningsars hållande år 1878 ett belopp af 388,000 kronor på extra stat utom det vanliga mötesanslaget, och om det roar någon af Eder, mine herrar, att se huru *den* Riksdagen uppfattade nödvändigheten af att hålla dylika öfningar, så ber jag få hänvisa till nämnda Riksdags skrifvelse No 46 om den saken. —

Sådana fälttjänstöfningar höllas äfven år 1878. Sistnämnda år begärde regeringen åter ett anslag till enahanda belopp, 388,000 kronor, för hållande af fälttjänstöfningar äfven år 1879. Riksdagen svarade, att den ville icke bevilja beloppet på ordinarie stat, men anslag på extra stat samma belopp, 388,000 kronor. Dessa tilltänkta fälttjänstöfningar hafva emellertid icke hållits hvarken 1879, 1880, 1881, 1882 eller 1883, utan först 1884. Huru nu de belopp, som kunnat reserveras, slagit sig ut, derom torde följande siffror kunna lemna herrarne upplysning. För år 1879 var det 388,000 kronor, som anvisats på extra stat. Nya fälttjänstöfningar höllas, och behållningen å anslaget blef vid årets slut dock endast 358,000 kronor 79 öre. 1880 nedgick det till 311,000 kronor, 1881 till 290,000 kronor, 1882 till 220,000 kronor och 1883 till 160,000 kronor. Detta såsom svar på påståendet om vapenöfningsanslagets tillräcklighet.

Öfvertygad om större fälttjänstöfningars nödvändighet för hären, beslöt Kongl. Maj:t på min hemställan, att dylika skulle hållas nästlidet år. För att få tillräckliga medel härtill inskränktes tiden för dessa öfningar till 5 dagar, och samtidigt befalde Kongl. Maj:t, för beredande af ytterligare tillgångar, att alla de regementen, som skulle deltaga i dessa öfningar, skulle minska tiden för sina regementsmöten med 8 dagar. Fälttjänstöfningarna pågingo nemligen, marschdagarna inberäknade, i ungefär 8 dagar. För att dessutom få medlen att räcka till, vidtog Kongl. Maj:t den åtgärden att anbefalla regementscheferna att permittera från mötenas beivrande alla de karlar, som anmälde sig att inom ett år vilja taga afsked. Ett mera utsträckt permitterande af det äldre manskapet hade icke varit lämpligt af helt naturlig orsak; följden hade nemligen då blifvit den, att om karlarna icke på gamla dagar behöfde bevista mötena, hade de ingen orsak till att taga afsked i följd af sjuklighet, ålderdomssvaghet m. m., utan kunde tjena qvar så länge de lefde, och hvad detta skulle hafva för inverkan på arméns krigsduglighet inses lätt.

Kongl. Maj:t befalde år 1884, för att få se huru vida den tillgång på stamsoldater, som är beräknad uti de mobiliseringstabeller, som blifvit uppgjorda och som grunda sig på en fältarmé af stam och beväring, i verkligheten förefunnes; Kongl. Maj:t befalde, som sagdt, att vid alla regementen skulle anställas undersökning om huru många soldater som voro krigstjänstdugliga samt huru många som i följd af sjuklighet eller annan svaghet ej kunde anses vara det. Dessa undersökningar verkställes under förlidets års möten, och det befans, att antalet af dem, som icke voro tjänstdugliga, uppgick, varierande vid de olika regementena, till 6 å 16 procent.

Det är på grund af dessa faktiska förhållanden, som chefen för Landförsvarsdepartementet har kunnat yttra de ord, en föregående talare nyss uppläst, nemligen att numerären sjunker vid mobiliseringens början, ty att, i händelse af krig, taga med sjuke eller icke tjänstduglige tjenar intet till.

Man har här talat så mycket om, huru vapenöfningsanslaget stigit. Sedan år 1872, jag tror mig kunna uppgifva det året, har detta anslag icke höjts för annat ändamål än att förbättra portionerna åt manskapet och äfven för att under mötena kunna gifva

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Ang. nedsätt-
ning i ansla-
get till indelta
a. mens vapen-
öfningar.
(Forts.)

underbefålet portionsrätt; dessutom med ett obetydligt belopp för att dermed underhålla en del requisita-förlägerslagningar m. m. vid mötesplatserna. Detta samtidigt med att medelportionspriset under tiden stigit från femtio öre, såsom det var år 1872, till sextiotre öre, hvar-till det uppgick år 1882. Huru mycket det steg under åren 1883 och 1884, derpå har jag nu icke någon uppgift.

Man har äfven hört i afton upprepas, att det i år skulle blifva så billiga portionspris, att mötena skulle kunna hållas, äfven om någon indragning på anslaget gjordes. Jag vill i detta fall nämna, att de upplysningar jag fått från generalintendenten utvisa, att hela den besparing, som kan göras för hela armén, så vidt den kunnat till siffran beräknas, skulle stiga till 150- å 160,000 kronor, men deraf kommer kanske på den indelta armén endast 50- å 60,000 kronor, och om ni blott, mine herrar, lagt märke till de siffror jag nyss läst upp i afseende på det extra vapenöfningsanslagets minskade behållning under åren 1879—1882, så skolen I lätt hafva funnit, att man underarbetat sig med omkring 50- å 60,000 kronor om året.

Dessa upplysningar har jag ansett mig skyldig att lemna.

Herr Petersson i Eksebo: Det kan synas onödigt att jag begär ordet, då flere af Stats-Utskottets ledamöter talat så mycket till försvar för Utskottets hemställan. Hvad som det oakadt föranledt mig dertill var ett yttrande af en talare från Norrland. Jag fäste mig vid, att han sammanställde min motion med sådana, som förut afgifvits i enahanda syfte. Det tycktes af hans anförande framgå, som om jag, enligt talarens förmenande, skulle hafva liksom lånat förut afgifna motioner och endast å nyo framburit dessa, men så är icke förhållandet. Min motion har icke haft sin grund i annat än min egen öfvertygelse. Hvad som föranledt mig att framkomma med denna motion och derigenom gifva anledning till nedsättning af vapenöfningsanslaget, det står i motionen antydt. Jag har icke framkommit dermed af annat skäl, än den kännedom jag har om regementsöfningarne, hvilken kännedom föranledt mig att tro, att man utan fara kan något inskränka dem. Att äfven fackmän, såsom här förut blifvit sagdt, äro af en dylik mening, gifver stöd åt rigtigheten af den öfvertygelse, rörande denna sak, till hvilken jag kommit.

Det skulle hafva glädt mig, om Utskottet nedsatt det äskade anslaget med hela det af mig föreslagna beloppet, 480,000 kronor. Det synes af min motion, att år 1883, eller det år, hvarom jag senast kunnat få någon utredning, kostnaden för mötena uppgick till 481,254 kronor 46 öre. Det året öfvades emellertid den indelta armén icke så länge som vanligt, hvadan den vanliga kostnaden uppgår till en vida högre siffra. Men det är så långt ifrån att jag begärt en nedsättning, motsvarande kostnaden under vanliga år, att jag icke ens ifrågasatt en nedsättning efter fulla beloppet år 1883, eller 481,254 kronor, efter som jag i min motion nöjt mig med att föreslå en nedsättning med 480,000 kronor. Den af mig begärda nedsättningen kan sålunda icke sägas vara för högt tilltagen.

Man har sagt, att det skulle vara en demonstration mot regeringen, om detta anslag nedsattes. Jag kan icke förstå att dylikt

påstående. Regeringen har vid något föregående tillfälle visat sig vara af den mening, att dessa regementsmöten icke äro af större vikt, än att de kunnat på ett år indragas, och då kan jag icke förstå, att ett beslut i min motions syfte skulle kunna vara någon demonstration mot regeringen. Man har härvid invändt, att arméns tjänstbarhet skulle minska derigenom att öfningarne för något år indragas. — Mine herrar! Om så olyckligt skulle vara, att våra soldater måste gå ut i krig, kan jag icke tänka mig att krigets utgång skulle kunna vara beroende derpå, om någon corps' öfningar ett år skulle hafva varit inställda.

Ang. nedsättning i anslaget till indelning i arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Oléhn: Redan på förmiddagen blef af den ärade talaren på hallandsbänken framhållen en mörk och dyster skildring af det ekonomiska tillståndet i landet, likasom äfven Grefve Sparre under tulldebatten skildrat dessa förhållanden. Den förstnämnde ärade talaren sade visserligen, att han icke trodde detta tillstånd vara fullt så farligt, som Grefve Sparre målat detsamma, men att ställningen i allmänhet inom landet i alla fall var ganska betänklig.

Detta gifver mig anledning att säga, att i den lilla del af Sverige, som jag representerar och hvilken jag mycket väl känner till, äro förhållandena minst lika svåra, som Grefve Sparre omnämmt. Och som Grefve Sparre icke egentligen blifvit motsagd i detta afseende, så förmodar jag att han haft rätt, och att ställningen är densamma i hela landet, såsom äfven Stats-Utskottet framhållit. Och då Grefve Sparre med siffror visat, att skuldsättningen till utlandet ärligen ökas med ett ganska stort antal millioner, så anser jag detta förhållande vara af så stor vikt och betydelse, att det är en nödvändighet att i alla möjliga fall iakttaga sparsamhet. Ty om man fortgår på detta sätt och ökar skuldsättningen år efter år, så är landets ruin blott en tidsfråga.

Häremot finnes intet annat botemedel än att iakttaga den största möjliga sparsamhet så väl i det enskilda lifvet som i hushållning med statens medel, och som här föreligger en anslagsfråga, på hvilken jag anser att man framför många andra utan skada kan göra betydliga besparingar, så kan jag icke annat än på det lifligaste instämma i det beslut, hvartill Stats-Utskottet i detta hänseende kommit. Jag kan nemligen icke tro, att våra gamla soldater icke äro så väl inöfvade i exercisreglementet, att befrielse från ett enda års repetitionskurs skall kunna verka menligt.

Lika med den ärade motionären skulle äfven jag med verkligt nöje hafva sett, om Stats-Utskottet gått ännu längre på sparsamhetens väg, men då jag villigt erkänner, att Stats-Utskottets ledamöter bättre än jag kunna bedöma, huru långt man i detta fall kan och bör gå, så inskränker jag mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: När den högt ärade krigsministern nyss hade ordet, så erinrade han om, att Riksdagen för icke så många år sedan beviljat anslag på extra stat till större vapenöfningar. Jag tror det

Ang. nedsätt-
ning i anslat-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.
(Forts.)

för min del vara ganska lämpligt, att Riksdagen, då den i dylika fall anser sig behöfva göra en tillökning, sätter anslaget på extra stat hellre än att öka den ordinarie staten, ty det har visat sig, att stora svårigheter möta, om man vill göra den allra minsta rubbning på den ordinarie staten. Man tager detta nästan rent af som ett attentat.

Hvad nu beträffar anslaget till indelta arméns vapenöfningar, så finner man, om man ser efter på staten, att under en tid af 25 år har detta anslag blifvit höjdt åtta särskilda gånger på ordinarie staten. Det har stigit från 596,000 kronor, som det var för 25 år sedan, till 1,322,300 kronor, som det för närvarande utgör. Således är det rätt betydligt mer än fördubbladt under loppet af dessa år. Det är en egenhet med dessa ordinarie anslag, att det icke möter synnerliga invändningar mot att när som helst ändra dem i den ena riktningen, men deremot högst betydliga, om det någon gång kommer i fråga i motsatt riktning. Det är sant, att anslaget sedan 1874 icke stigit mer än från 1,200,000 kronor till 1,322,300 kronor, som det utgör för närvarande, men det *är* dock en stegring.

När den ärade talaren första gången i dag yttrade sig här i Kammaren, talade han om den »malström», i hvilken försvarsfrågan inkommit under det nya representationsskicket. Ja, se vi särskildt på den förevarande frågan eller vapenöfningsanslaget efter det nya representationsskickets inträde, så skola vi finna, att åtminstone detta anslag under nämnda tid, om icke fördubblats, dock höjts ett godt stycke öfver 50 %, och eftertänka vi, huru fjerde hufvudtiteln i sin helhet ställer sig under denna period, så vill jag säga, att den indragit statsanslagen i en vådlig »malström». År 1866 uppgick det ordinarie anslaget på denna hufvudtitel till 9,330,000 kronor, 1867 till nära 9½ millioner, i år till 17,400,000 kronor i rundt tal och nu begär Kongl. Maj:t, likaledes i rundt tal, 19,300,000 kronor, allt på ordinarie stat.

Jag läste för några dagar sedan i en här utkommande tidning af högerfärg en jämförelse mellan Sveriges och Norges bidrag till försvarsväsendet. Dervid framhölls, att Norge lemnade så litet bidrag; Norges bidrag till armén för åren 1885—1886 uppginge till 6,818,000 kronor, hvarjemte man i tidningen sade, att det begärts »endast» en tillökning af 263,365 kronor. Det är verkligen märkvärdigt att man skall just använda detta ord: *endast*. Deraf framgår, att man antager såsom ett axiom, att sådana anslag skola stiga år från år, och då anslaget ett år begäres höjdt »endast» med omkring en fjerdedels million, så tycker man att detta är obetydligt. Vidare framhölls, att vi här i Sverige hade det bättre stäldt. Här begäres för år 1886 ej mindre än 20,801,200 kronor, eller en tillökning af omkring 2,000,000 kronor. Detta framhölls nu för att visa, huru fördelaktigt vi framstode emot Norge, der man icke ville bevilja tillökning i sin sju-millioners-budget med ens knappa 300,000 kronor, under det man här i Sverige å sin tjuguen-millioners-budget upptagit en tillökning af ett par millioner. Jag erinrar mig, att det här i landet verkligen en eller annan gång gått för sig att indraga ett sådant här öfningsanslag. Ett par sådana fall hafva nemligen inträffat, sedan min riks-

dagserfarenhet började; och i Norge har man i år starkt ifrågasatt att genomföra en minskning i öfningsanslaget till hälften af det vanliga. Man borde väl kunna antaga, att någon direkt öfverhängande fara för Sverige icke förefinnes eller åtminstone icke att hon är synnerligen större för Sverige än för Norge; och man har ju ej här ifrågasatt någon indragning på 50 procent, utan endast en nedsättning af omkring 25 procent. Ansatsen här är således mindre fruktansvärd än i Norge.

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Från den plats, jag nu talar, väcktes år 1879 af en annan riksdagsman, som då innehade denna plats, en motion om indragning af en betydlig del af indelta arméns vapenöfningar. Detta förslag vann Riksdagens bifall. Nu hafva flera år förflutit sedan dess, och att nu åter för ett år vidtaga minskning i vapenöfningarne, tror jag icke skulle medföra någon synnerlig våda. Jag har hört någon af Kammarens medlemmar här nyss säga, att han hört af gamla erfarna soldater, att de tycka sig icke lära mycket på sina årliga möten, och jag vill tillägga, att jag hört samma uttalande af befälspersoner vid indelta armén. Kaptener hafva sagt mig, att det är ett rent spektakel att år efter år öfva och om igen öfva våra gamla soldater med det samma; det vore mera förståndigt, säga de, om man ett eller annat år indroge regementsmötena och man i stället någon gång kunde få en större manöver. Jag föreställer mig nästan, att ett sådant tillvägagående icke kunde innebära någon våda, utan tvärt om vara mera effektivt gagnande. Om sådant lämpligen bör ske så, att man ett eller annat år sätter ned anslaget och emellanåt beviljar en tillfällig tillökning såsom extra anslag till extra öfningar, eller så, att Kongl. Maj:t, då han finner så lämpligt, för något år sparar ett anslag, som det året icke är nödvändigt, och i stället ökar öfningarna ett annat år, vill jag lemna osagdt. Jag skall taga lugnt, hvilket beslut Kammarerna än kommer att fatta; men jag har, med hänsyn till åtskilligt, som förefallit under diskussionen, velat framställa dessa små erinringar.

Herr Wagenius: Jag har med nöje åhört, och ber få ansluta mig till de tankar, som af den ärade representanten på stockholmsbanken, Herr Hedin, nyss uttalades. Han yttrade nemligen, att Kammarerna kunde hafva det förtroende till den närvande krigsministern, att Kammarerna tryggt till regeringen öfverlemnade den summa regeringen begärt, då det vore antagligt, att regeringen icke begärt mer än som behöfdes för arméns vapenöfningar. Jag är af samma tanke. Det är ju tydligt att, om något blifver öfver af dessa medel, som regeringen begärt såsom reservationsanslag, dessa medel förvaras till annat år, och i alla händelser kommer ju redovisning att afgifvas angående allt, som blifver öfver. Jag tycker således icke att det är rätt, att vi här pruta på hvad regeringen begärt, då vi kunna vara förvissade om, att intet kommer att användas på något onödigt sätt. Jag fruktar, att det icke finnes många i denna Kammar, som kunna afgöra, huru vida ifrågavarande vapenöfningar äro absolut nödvändiga för armén eller icke. Detta lärer väl endast krigsstyrelsen vara fullt kompetent att bedöma. Man måste antaga, att hos denna styrelse

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

finnes den kunskap och den kannedom om landets militära behof och hvad som erfordras för att hålla vår nuvarande armé krigsduglig, att man med trygghet kan öfverlemnna till regeringens afgörande, huru vida årsmöten kunna utan skada indragas. Så länge regeringen begär medel till dessa möten, bör väl detta sålunda förstås, att regeringen för sin del anser dessa möten medföra gagn och nytta för armén. Det kan väl inträffa, att en gammal soldat säger, när han kommer hem från ett möte, att han icke lärt sig något mer än hvad han förut inhemtat. Men jag tror att dessa gamla soldater icke heller äro kompetenta att bedöma, huru vida mötena varit gagneliga för dem såsom yrkesmän eller icke. Deras omdömen bryr jag mig således icke mycket om. Det har påpekats, att ifrågavarande anslag under en följd af år ökats. Det är nog sant. Men så förhåller det sig nästan med alla anslag, som Riksdagen beviljar till statsbehofvens fyllande. Summorna öka sig år efter år. Orsaken till ökningen af vapenöfningsanslaget har Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet förklaradt. Enligt hvad han uppgifvit skulle denna ökning bero derpå, att förplägningen för armén blifvit bättre, och att underbefälet erhållit större ersättning eller så kallad dagaflöning. Vi kunna således icke säga, att de ökade kostnaderna uti ifrågavarande hänseende äro bortkastade penningar. De hafva varit nödvändiga och kommit manskapet och dem, som vederbör, till godo. Jag tycker således, att det icke är mycket värdt att pruta på hvad regeringen begärt, utan yrkar jag att reservanternas förslag måtte af Kammarerna antagas.

Herr Petersson i Hamra: En talare på kalmarbänken har med en viss ironi yttrat sig öfver vårt gamla indelningsverk. Han har framhållit detta såsom bestående allenast af »gamla gubbar», och jag tycker att deri ligger en viss ironi. Jag ber få påminna herarne om några ord af en skald, jag kan för närvarande icke säga om det var Tegnéér eller Runeberg. Denne talade om en armé, »som frös och svalt och segrade tillika». Det påminner mig om något likartadt, som inträffade vid senaste fältmanövern i Skåne, då det gamla indelningsverket häfdade sina gamla anor; så vadade en trupp öfver en ström, oaktadt den var djup och många svårigheter förefunnos. Vi veta också att den del af indelningsverket, som vid den ifrågavarande manövern var samlad, kunde ligga ute om nätterna i ur och skur. Ofta gick det nästan hela dygnet om, innan trupperna kunde få någon mat, men ändock knotade de icke eller gjorde myteri. Jag ber därför att få inlägga en protest mot talet om de »gamla gubbarne». Jag tror att, om vår tids ungdom skulle vara med om dylika ansträngande öfningar, det skulle gå rätt illa med dem. För min del skulle jag önska, att icke detta vårt gamla indelningsverks välförhållande må utgöra någon anledning till den ovilja, som Stats-Utskottet visat vis å vis beviljande af anslag under den nu förevarande hufvudtiteln, eller att indelningsverkets ådagalagda bravur må vara en orsak till inskränkning af ifrågavarande anslag. Det ligger i sakens natur att de, som vilja upphäfvu indelningsverket, söka att få det omdöme om detta indelningsverk, att det icke skulle duga till

något försvar. Jag nedlägger min protest mot ett sådant försök och jag inlägger ännu en gång en gensaga mot talet om de »gamla gubbarne», på samma gång jag ber att få säga, att »gamla gubbar» framför allt äro i behof af öfning. Jag känner det med mig sjelf. När jag var i hemmet och dagligen hade erforderlig rörelse, kände jag mig aldrig trött. Men sedan jag kommit till riksdagen och icke har samma rörelse som förut, blir jag andfädd, om jag går upp för ett par trappor. Jag vill icke upptaga tiden längre, men jag tror att det förslag, som regeringen framställt, är särdeles välbehöfligt, och jag tager mig därför friheten att yrka bifall till detta förslag.

*Ang. nedsätt-
ning i anslaget
till indelta
arméns vapen-
öfningar.*

(Forts.)

Herr Lyttkens: Då jag under förmiddagens lopp framställde min åsigt, att vårt land i dess nuvarande ställning icke tål vid några nya eller ökade bördor på fjerde hufvudtiteln, vill jag dock icke vara med om ett ensidigt rubbande från Riksdagens sida af det anslag, hvarom nu är fråga, emedan jag anser att dertill fordras en bättre utredning än den som nu föreligger och en större specialkunskap i ämnet, än den vi i allmänhet här i Kammaren kunna prestera. Nyss berörde en talare från Örebro de norska förhållandena i nu förevarande afsende och omnämnde dervid bland annat, att det i Norge var tal om att med 50 procent nedsätta anslaget för dervarande armés vapenöfningar. Trodde jag att någonting dylikt kunde gå för sig äfven hos oss, skulle jag nog vara med om ett sådant steg. Men som vi veta, har Storthinget, hvilket har långt större makt än den svenska representationen i dylika frågor, icke på eget bevåg fattat något beslut i den ofvan angifna riktningen, utan har det inskränkt sig till att i skrifvelse begära, det Kongl. Maj:t ville tillse, huru vida icke besparingar måtte kunna göras på vapenöfningsanslaget. Ett förslag till skrifvelse i sådan riktning äfven till vår regering skulle jag gerna biträda. Med den kännedom jag antager att regeringen har om landets ställning i närvarande ögonblick — och skulle en sådan kännedom saknas, har regeringen nog haft tillfälle att under dessa dagars debatter förvärfva sig den — är jag säker på, att regeringen icke skall underlåta något försök att åstadkomma de besparingar, som tid och förhållanden kunna kräfva, och detta utan afseende på den för ögonblicket befintliga tillgången i statskassan. Ty denna tillgång är dock tagen ur folkets fickor, som det för öfrigt alltid är den enda resursen för staten att anlita, då statens kassa behöfver pengar.

Som sagdt, jag skulle gerna vara med om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran att, med hänsyn till jordbrukets och näringarnes för närvarande tryckta ställning, Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huru vida arméns vapenöfningar kunde något inskränkas. Huru långt denna inskränkning skulle sträcka sig, om den summa af 322,000 kronor, hvarom nu är fråga, eller ett eller annat tusental här vid lag mer eller mindre är det rätta, är jag naturligtvis icke mannen att bedöma. Men för erhållande af ett skrifvelseförslag i det af mig nu angifna syftet anser jag bästa utvägen vara att återförvisa frågan till Stats-Utskottet, då man kanske också finge Första Kammaren att förena sig om en sådan skrifvelse. Visserligen kan det hända, att Utskottet icke finner sig kunna förorda

Ang. nedsätt-
ning i ansla-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.
(Forts.)

en skrivelse i den rigtningen, eller att Medkammaren satte sig på tvären deremot, och att således frågan komme tillbaka från Utskottet med uppmaning till Kammaren att fatta beslut. I så fall händer emellertid ju intet värre än att vi få taga Utskottets nu föreliggande förslag i förnyadt öfvervägande. Jag får därför yrka på återremiss i här föreslaget syfte. Skulle ej en sådan vinna Kammarens bifall, kommer jag att rösta för Utskottets förslag om nedsättning af anslaget till vapenöfningarna.

Häruti förenade sig Herrar *H. Andersson* och *Månsson*.

Herr Gunnar Eriksson: En talare på salabänken påstod, att Utskottet anfört svaga skäl för sitt förslag till vapenöfningsanslagets nedsättande, och jag hade därför väntat, att talaren skulle komma fram med mycket starka skäl för sin mening, att detta anslag måtte bibehållas vid sitt nuvarande belopp. Men jag har fått vänta förgäfvos och kan verkligen icke finna, att i öfrigt några egentliga skäl anförts för en sådan åsigt. Ty såsom skäl kan jag icke kalla ett sådant argument, som att manskapet skulle vid regementsmöten lära sig att *lystra till befälet*. Icke är det väl antagligt, att manskapets lystring till befälet blir sämre därför att dessa möten inskränkas något eller ega rum endast hvarst annat år. En talare på vexiöbänken yttrade att, om ifrågavarande nedsättning blefve beslutad, så skulle regeringen komma i en obehaglig ställning. Jag vet dock icke hvari denna obehagliga ställning skulle bestå. Jag tycker tvärt om, att regeringen skulle finna det mycket mer behagligt, om den finge tillfälle att gå representationens önsknings till mötes och hushålla så mycket som möjligt med statens medel. Om nu emellertid den af Utskottet föreslagna nedsättning i det ifrågavarande anslaget kommer till stånd, så är det klart, att rekrytöfningen icke därför behöfver inskränkas, enär återstoden för rekrytmöten som vanligt är fullt tillräcklig. Vore det fråga om att indraga rekrytöfningarne, då skulle jag vara den förste att motsätta mig ett sådant förslag.

Det har blifvit sagdt af flere föregående talare, som hylla samma mening som jag, att de gamla soldaterna icke få lära sig något nytt, och detsamma har jag hört bekräftas af så väl soldater som militärbefäl. De små nyheter, som införas, äro så obetydliga, att soldaten mycket väl kan hinna lära in dem, äfven om ett möte inskränkes eller någon gång inställes. Det är på dessa grunder jag biträdt Utskottets förslag och, då jag icke tror någon fara vara å färde om det bifalles, anhåller jag om bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr J. Rundbäck: Jag ber att få återkalla i herrarnes minne, huru det var, när arméns aflöning (jag tror det var vid 1884 års riksdag), reglerades och ökades med i allmänhet 85 % förhöjning. Jag hade då den äran att sitta i Stats-Utskottet och var en bland dess få sparsamme ledamöter, som reserverade mig, emedan jag tyckte, att tillökningen i löner för den indelta arméns officerare var för stor, och önskade nedsättning af desamma. Jag visste att man hade större fordringar på kunskaper och skicklighet hos den värfvade

officerscorpserna, hvilken äfven var förlagd i större städer, der lefnadskostnaderna alltid äro större. För dessa åsigter kämpade jag i denna Kammare, men fick ej medhåll. Alla voro så glada öfver de 85 procentens förhöjning, och de gäfvos den i den förhoppningen, att de dermed spikade den sista spiken i indelningsverkets likkista; men ännu är locket icke tillspikadt. Kom så en annan Riksdag. Regeringen begärde då att få en pensionsstat åt befälet, i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t ock, såsom herrarne kända till, föreslog, att officerarne skulle taga afsked vid 50 års ålder, med rättighet att qvarstå i ytterligare tre år. Mot detta reserverade jag mig i Stats-Utskottet, hvarest två eller tre ledamöter instämde med mig, och i Kammaren fick jag många från landtmannapartiet. Men Kongl. Maj:ts förslag bifölls likväl. En sak lyckades jag dock kämpa mig till, den nemligen att, om officerarne togo afsked vid 50 års ålder och sedermera fingo sysselsättning på annat håll, från pensionen skulle afräknas en viss del af lönen, beräknad efter den inkomst de hade på annat håll. Detta bifölls, men tre riksdagar efteråt begärde regeringen, att detta skulle ändras derhän, att de skulle få hela pensionen utan nämnda afdrag, och så skedde. Då var jag icke i Utskottet, ty man hade funnit mig alldeles för sparsam. Nu haden I, mine herrar, gifvit officerarne dessa pensioner, och då jag yrkade att de skulle tjenstgöra 53 år oeh sedermera 2 år till, om de så önskade, så nekades detta här i Kammaren, och då inträffade det märkvärdiga, att jag träffade officerare, mycket förträffliga män, som sade, att de både ville och kunde tjena till 55 år. Men de fingo icke detta, och nu vill man på köpet taga ifrån dem all tjenstgöring. Så äfven med soldaterna. Äfven dessa hafva flerstädes rätt goda löneförmåner, men man vill icke att de skola hafva en enda dags öfning. Hvad är detta för spektakel? Tron I, mine herrar, att försvaret blott består deri, att man ger ut flere millioner i aföningar? Ingalunda.

Den nu föreliggande frågan har varit före en gång förr, nemligen 1879, och då yttrade sig en talare — det var Herr Carl Ifvarsson — på alldeles samma sätt som jag nu gjort. Jag ber att få uppläsa hans tankar om saken. Han sade då: »Jag har visserligen alltid tillhört den sidan, som velat, att man icke skulle gå för långt i beviljande af anslag till försvarsväsendet, och anledningen dertill har varit min farhåga för — hvad som nu äfven inträffat — att kostnaderna för vårt lilla land skulle blifva allt för dryga; men dock kan jag icke tro, att man ens under nu rådande onda tider bör gå så långt i sparsamhet, att man indrager alla anslag till försvaret, endast med undantag af aföningen åt befälet».

Ja, detta skulle vara hvad som skedde i händelse af bifall till Utskottets förslag. Skola trupperna icke göra något? Är det något farligt, om de exercera 20 dagar om året? Man säger, att de blifva för gamla att lära. Men, mine herrar, ingen blir för gammal att lära. Jag kan bevisa det dermed, att det finnes riksdagsmän, som varit borta en valperiod, och då de återkommit, är det som de aldrig skulle varit der, och det tror jag vi känna litet hvar. Jag har sjelf varit borta 8 à 14 dagar, och när jag återkommit, tycker jag mig hafva förlorat något i riksdagsvana. Man säger: våra indelta soldater

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

Ang. nedsätt-
ning i ansätt-
get till indelta
arméns vapen-
öfningar.
(Forts.)

äro bara gubbar. Skulle jag behöfva vederlägga en dylik villfarelse? Vet en I icke att vår armé består af till allra största delen ynglingar och medelålders män, icke af gubbar; men skulle någon vara öfver 50 år, så tror jag han kan följa med ändå. Kommen för öfrigt i håg, att de romerska legionernas bästa folk voro veteranerna; de stodo i tredje ledet, men trampades de första ned af fienden, så stodo veteranerna kvar, och den muren kunde aldrig en fiende genombryta. Och Napoleons gamla garde se'n, huru är icke det med skäl berömdt. Det är också än i dag i sanning en uppfriskande syn, åsynen af en gammal hederlig knekt, en korpral! Jag vågar påstå, att det nästan är nödvändigt, att der t. ex. i hvart kompani finnes en och annan veteran. Ty skulle vi endast hafva pojkar under 20 år, så tror jag icke det skulle gå så bra.

Slutligen vill jag endast säga, att hade Utskottet i år såsom 1879 skrifvit till regeringen om nedsättning i detta anslag, på sätt Herr Lyttkens föreslagit, så skulle jag ingenting haft deremot, men hvad skulle nu en skrifvelse eller en återremiss till Utskottet tjena till, sedan Första Kammaren fattat sitt beslut. Det kan icke leda till annat än en återförvisning hit igen. Viljen I då, mine herrar, hafva en ny diskussion på ett par timmar, så gerna för mig. Jag anhåller emellertid att beslut i frågan måtte fattas nu och ogillar att Utskottet, på sätt som skett, söker sätta tumskrufvar på regeringen, hvarigenom regeringen, som vi hört, möjligen tvingas att i sin ordning placera dem på rust- och rothällare. Alla sådana onödiga politiska konfflikter böra vi söka undvika.

Jag röstar för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och om detta vinner Kammarens bifall, så tror jag att vi gjort något, som vi icke behöfva hysa farhågor för inför våra kommittenter.

Herr Herslow: Det ord hvarom jag anhållit skall jag icke länge använda. Jag begärde det, då jag för andra gången i dag hörde såsom en förebräelse emot regeringen nämnas den stegring, denna hufvudtitels slutbelopp utvisade under de sista åren. Jag hemställer, huru vida det är riktigt grannlaga af denna Kammares majoritet att, när största delen af denna stegring utgöres af belopp, hvilka förut bestridits af egarne till skattejorden, men nu flyttats från deras budget öfver på statens — om, säger jag, det är rätt grannlaga att i en så beskaffad stegring söka en förebräelse att rigta emot krigsministern? Är det riktigt allvar, eller hvad är det? Jag hemställer vidare, huru vida ej meningarne å ena sidan äro mycket delade om hvad som bör göras för att få ett starkt och bättre öfvadt försvar, men å andra sidan fullkomligt enige om, att vi icke hafva ett för starkt eller för mycket öfvadt försvar. Hvad är då meningen med att söka inskränka äfven den öfning det hittills haft?

Ingen kan misstänka mig att hålla starkt på vårt indelningsverk; ingen kan lifligare än jag önska, att få vårt nuvarande försvar, hvars basis är gammal och bräcklig, utbytt mot ett nytt, kraftigare och starkare samt möjligare för utvidgning i farliga tider; men jag anser därför icke att vi, som hysa denna åsigt, äro berättigade att antaga den taktiken att söka få det gamla fallfärdigt och un-

dermineradt för att sålunda fortare få ett nytt. Nog torde det tvärt om vara vår pligt att söka underhålla det försvar vi ega, till dess vi se åtminstone konturerna af den nya försvarsbyggnad, hvarpå vi hoppas.

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.

(Forts.)

Att afsigtligt undergräfvat och föröka otjenstbarheten i vårt försvarsväsen, för att sålunda få ett bättre, att först söka få den gamla byggnaden i ruiner för att sedan tvinga till uppbyggande af ett nytt hus, skulle efter min mening vara ett svårt fel hos en representation, och ett verkligt brott af en krigsminister. Vill man förebrå chefen för Landtförsvarsdepartementet att han ej gör sig skyldig till sådant? För min del, och då jag är öfvertygad att vår nuvarande krigsstyrelse gör allt hvad den kan, så långt vi sjelfva tillåta det, för att skaffa ett nyskapadt fullständigare försvar, och till dess tager vård om det vi ega, vill jag icke vara med om att lägga sådana stötestenar i dess väg som att borttaga en betydlig del af ett ordinarie anslag.

Jag vet visserligen, att Sverige i närvarande stund icke har några lyckliga ekonomiska förhållanden, och jag behjertar fullkomligt de framställningar, som både uti Stats-Utskottet och i Kammaren blifvit gjorda derom att den största sparsamhet bör iakttagas, men jag tror att någon missuppfattning här gjort sig gällande, efter som här talas om att det nu skulle vara i fråga ytterligare betnnga nationen, att taga ytterligare skatter ur folkets fickor. Det är aldrig fråga om något sådant. Det är snarare fråga om att taga ur statskassan, som för närvarande är den enda rika kassa i landet, de besparingar der finnas, utan att på något sätt lägga på nya bördor, samt låta dessa besparingar gå ut på en väg, der de snarare leta sig väg till folkets fickor än tvärt om.

Men, invänder man, är det skäl att ideligen upprepa dessa öfningar, som blott lära de gamle hvad de lärt tjuugu gånger förut. Mine herrar! Det fans en tid, då öfningarna till största delen hade en sådan karakter; men vi få icke glömma, att alla de öfningar, som anordnats för svenska armén under de senare åren, icke haft detta skaplynne. Öfningarna lära nu mera både befäl och trupp mycket både nytt och nyttigt, de äro icke längre tomma repetitionsöfningar af handgrepp och dylikt, de äro taktiska öfningar, planen för dem är uppgjord med ledning af de senaste krigens erfarenheter, och om det kommer, såsom man berättat, officerare och soldater tillbaka från dessa öfningar och säga, att de icke lärt något af dem, så säger jag: afskeda dem strax, ty de äro då uppenbarligen sådana, som icke kunna lära.

Jag skulle gerna biträdt min ärade vän på hallandsbänken i hans förslag om en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t; ty det vore icke något ondt i att säga till regeringen hvad den skrifvelsen skulle innehålla: hållen hären genom öfningar i tjenstbart skick, och om I dervid kunnen göra några besparingar, så gören det. Men om nu Kammaren i syfte att få en sådan skrifvelse beslutar återremiss af denna punkt, kan det nu endast hafva det resultat, att Utskottet inkommer med förklarande, att Medkammaren redan fattat beslut, och att vi skola göra detsamma. Vi skulle således endast tvingas till

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.
(Forts.)

samma diskussion och pröfning igen efter några dagars förlopp, som nu; och jag hemställer, huru vida vi icke kunna hafva den lit till regeringen, hvilken ledamöter under så väl denna som den vidlyftiga debatt, som nyligen här afslutats, varit talrikt tillstädes i Kammaren, att den, äfven om den förut icke visste, att sparsamhet i Sveriges land för närvarande väl behöfves beträffande så väl statens som enskildes utgifter, nu fullständigt förnummit och äfven lagt på sinnet de talrika, ja nästan enhälliga uttalanden i detta syfte, som under dessa dagar fälts i Kammaren. Öfvertygad om, att dessa muntliga uttalanden skola lika mycket, som en skrifvelse skulle göra, behjertas af regeringen, att vi icke kunna lemna i bättre händer det omsorgsfulla användandet af det anslag, som under flera år utgått för upprätthållande af svenska arméns krigsduglighet, samt att hvad nu begärts icke skall motverka utan främja en kraftig sträfvan att skaffa oss ett nytt, ännu bättre försvar, anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Herr Danielson: Herr Krigsministern yttrade, att de besparingar, jag omnämnde och som ärligen uppstodo på detta anslag, voro att anse såsom extra anslag, dem Riksdagen vid olika tillfällen gifvit. Jag ber att i detta fall få hänvisa till det utdrag af rikshufvudboken, som utdelats ibland Kammarens ledamöter och som under rubriken »Indelta arméns och Vermlands fältjägarcorps' vapenöfningar» upptager anslaget under namn af *reservationsanslag* samt visar att behållningen deraf till år 1882 var 222,639 kronor 65 öre. Inom Utskottet, der man hade dessa siffror att tillgå, trodde man icke att de extra anslagen infördes under rubriken reservationsanslag och således icke vore sammanblandade dermed. Nu har Herr Krigsministern visat oss andra siffror, men jag tror det oaktadt att jag har anfört tillräckligt talande skäl för min åsigt.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af den värde talarens på östgötabänken uttalade missnöje öfver att jag kallade de indelta soldaterna med namnet »gamla gubbar». Detta var emellertid icke annat än ett citat af Herr Abraham Rundbäcks ord, så att, om han skall vara ond på någon, bör det vara på Herr Rundbäck och icke på mig.

Herr Statsrådet Ryding: Med anledning af den siste talarens yttrande skall jag be få nämna, att den kontanta behållningen vid 1882 års slut på anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarcorp's vapenöfningar är officielt uppgifven till 222,639 kronor 65 öre. Det var detta belopp, som jag i rundt tal angaf med 220,000 kronor.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmanen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på ärendets återförvisande till Utskottet för förnyad behandling samt dels på afslag å Utskottets hemställan och beviljande af det utaf Kongl. Maj:t i förevarande afseende äskade anslag, af hvilka propositioner den sistnämnda af Herr

Talmannen förklarades vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Utskottets framställning, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Ang. nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar.

(Forts.)

Den, som, med afslag å Stats-Utskottets hemställan i 10:de punkten af Utlåtandet N:o 10 a, vill, att anslaget till indelta arméns samt Vermlands fältjägarcorps' vapenöfningar skall i riksstaten för år 1886 upptagas med det af Kongl. Maj:t äskade belopp, 1,322,300 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Voteringen utvisade 85 ja och 110 nej; varande Utskottets hemställan sålunda af Kammaren bifallen.

Punkterna 11—14.

Biföllos.

Punkten 15.

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

Kongl Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen måtte bland denna huvudtitels ordinarie anslag, näst efter anslaget till fortifikationen, uppföra såsom *reservationsanslag*, under benämning »trängen», det för trängbataljonen nu å extra stat anvisade anslag å 198,000 kronor; äfvensom medgifva, att de besparingar, som fortfarande under uppsättningstiden kunde å de för trängen afsedda medel beredas, finge disponeras till bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 89) hade Herr J. A. Sjö af anförda skäl föreslagit, att Riksdagen icke måtte bevilja ofvanberörda anslag.

Med anledning häraf hemstälde Utskottet att, i enlighet med Herr J. A. Sjö's yrkande, och med afslag å Kongl. Maj:ts förevarande framställning, det begärda anslaget till trängen icke måtte af Riksdagen beviljas.

Herr Key, som efter föredragning af denna Utskottets hemställan, erhöll ordet, anförde: Den behandling, som denna Kammares medlemmar af Stats-Utskottet låtit den 4:de huvudtiteln undergå, synes mig likna framfarten af en cyklon. Spillror beteckna dess väg. Gamla rotfasta stammar stå afbrutna i topparne, unga träd, planterade af regering

Ang. uppjör-
rande på ordi-
narie stat af
anslaget till
trängen.
(Forts.)

och Riksdag gemensamt, äro upprekta med rötterna. Bevis härpå är, bland annat, den behandling, som trängen undergått, då den blifvit struken. Det ligger något jernhårt och kallt i detta strykande af trängen. Jag skulle frukta detta såsom något mycket ödesdigert, om jag icke vore öfvertygad om, att de ärade ledamöterna af Stats-Utskottet här hade tagit på sig ett stramande och inklämnande politiskt pansar, under hvilket ett hjerta dock klappar för här ifrågasvarande sak, varmare och mera välvilligt än hvad som visar sig i deras förslag. De hafva strukit anslaget till trängen, trots allt hvad som utom och inom denna Kammare under föregående debatter derom framstälts rörande den oundvikliga nödvändigheten af en väl ordnad träng, så vida vi icke vilja riskera att utsätta den lilla armé vi hafva, i fall den blir kallad till den tjenstgöring, för hvilken den är bildad, för olyckor, större än några andra, utsätta den för decimering af sjukdom och elände. Exemplet för att detta blir den armés öde, för hvilken man icke under freden utbildat och väl inöfvat en träng, äro talande, siffrorna äro omutliga, erfarenheten derom kan icke vederläggas.

Hvad *den* vittnar, har under föregående debatter i frågan blifvit i denna Kammare framställt. Jag vill endast erinra om, huruledes, endast af brist på en väl ordnad sjukvård, af en armé på 60,000 man dogo af sjukdom under ett år 21,191 man, under det att sida vid sida med dem låg under samma tid en annan armé, som hade en väl ordnad sjukvård och vid hvilken af 50,000 man af sjukdom dogo blott 606. Det är de engelska och franska arméerna, som gifvit detta exempel under sista tiden, då de lågo på Krim. Det synes mig vara en temligen allmänt utbredd föreställning bland representeranterna i denna Kammare, att det skulle vara af mindre vikt att hafva en väl ordnad sjukvård för armén på förhand ordnad vid ett krig, som föres i det egna landet. I trots af att förut bevis blifvit framdragna på, att denna föreställning icke är sann, har man dock åter och åter förnyat sina påståenden i denna rigtning, otillgänglig för alla skäl och bevis. Vi hafva dock tillräckligt talande vittnesbörd i denna fråga från sista kriget mellan Frankrike och Tyskland. Franska armén förlorade då 150,000 man och den tyska endast 44,778. Det är beräknadt att lika många tyskar som fransmän stupade på slagfältet; den stora öfvervigten i dödlighet hos fransmännen berodde på det dåliga sanitetsväsendet i den franska hären, hvilken dock stred i eget land. Tyska armén, som låg i främmande land, förlorade blott $\frac{1}{3}$ mot den franska armén. Jag behöfver icke återkalla i herrarnes minne exemplen från våra egna krig med den olyckliga erfarenhet, som de lemnat oss. Men då nu erfarenheten är sådan, måste väl Stats-Utskottet hafva haft starka skäl för sitt afstyrkande af anslaget till trängen. Utskottet säger, att det »i tillämpliga delar» åberopar motionären Herr Sjörs motiv. Jag ber då att till en början få fästa mig vid ett par af dessa.

Motionären yttrar: »jag tror mig äfven kunna uttala den förmodan, att då vårt land ej hittills behöft några värfvade trängbataljoner, skola ej heller för närvarande sådana erfordras». Att ett sådant yttrande kan förekomma i en motion, kan jag möjligen förstå, men att

Stats-Utskottet upptagit det såsom stöd för sitt utlåtande, är mig obegripligt. Ty om erfarenhet om behöfligheten af en träng och en ordnad sjukvård skall finnas någonstades, så är det väl hos oss. Herrarne må blott tänka på förhållandena under pommerska kriget och på det öde, som vårt landtvärn undergick i början af detta århundrade. Vi hafva sedermera glömt detta under fredens dagar, men det är icke för fredliga tider utan för krigets, som vi ordna dessa förhållanden. Att erfarenheterna, visande krafven på trängen under fredstid, kunnat af Stats-Utskottet, med glömska af den dyrt köpta erfarenheten från våra krig, återopas som grund för trängens organisation, förefaller mig rent af obegripligt. Motionären yttrar vidare: »utan må den tienstgöring, hvilken nu ifrågasatts att bataljonen ensamt skulle sysselsätta sig med, kunna uträttas af andra regementen». Ja, detta är ett i högsta grad märkvärdigt motiv. Det påminner mig om, huru det gick till i en teaterpjäs, der de som spelade röfvere i första akten blefvo ålagda att spela prester i den andra. Om något sådant kan gå an på en teater, kan det dock icke gå för sig i krig. Den som utbildat sig för att blifva röfvere, och genom öfning vunnit den tekniska färdigheten och de egenskaper i öfrigt, som fordras för att med framgång drifva det yrket, torde i allmänhet mindre lämpa sig för att blifva prest. I krig kan man icke kasta en person, som är utbildad för en viss verksamhet, in på ett helt annat och för honom främmande verksamhetsområde. De, som skola fullgöra sjukvårdssoldaternas åligganden, behöfva så mycken underbyggnad och öfning, att man icke kan i all hast öfverlemnna åt andra regementens soldater att fullgöra trängens pligter i detta hänseende, de hafva utbildats för helt andra göromål. Stats-Utskottet synes icke heller sjelft hafva ansett detta skäl eller rättare detta motionärens förslag fullt tillfredsställande, utan anför för sin del några egna, om ock helt kort angifna skäl för trängens strykning, men ty värr äro äfven de af samma underhaltiga beskaffenhet. Såsom sitt väsentligaste skäl anger Utskottet, att, enligt hvad Utskottet erfarit, »militärläkare och sjukvårdssoldater redan förefinnas i förhållande till härens nuvarande styrka». Jag vet icke rätt, hvad Stats-Utskottet menar med »härens nuvarande styrka»; menas härmed vår armé på fredsfot, eller på krigsfot? men det vet jag, att såsom detta yttrande här förekommer, kunde det kanske lugna herrarne och insöfva Eder i den tron, att allt hos oss vore med trängen väl bestäldt, och att vi hade sjukvårdssoldater och läkare tillräckligt för härens nuvarande styrka på krigsfot. Det kunde komma att hvilat tungt på Utskottet, om någon röstade för afslag å detta anslag under tillit till nämnda uppgift, ty denna är icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet. De sjukvårdssoldater, som finnas, äro sådana, som vid ett krig under alla förhållanden måste åtfölja sina corpser eller regementen, och de läkare, som finnas, äro ett fåtal mot hvad som behöfves i krig, och äfven de måste ju följa regementena under deras fortsatta rörelser. Men hvar har då Stats-Utskottet dessa sjukvårdstrupper, som för öfrigt måste med nödvändighet finnas, då armén ställes på krigsfot och rycker i fält. Icke är det nog med att hafva tillräckligt med sjukvårdssoldater för armén på roten, utan det är nödvändigt att ordna förhållandena, jemväl när

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

(Forts.)

Ang. uppfo-
rande på ordi-
narie stat af
anslaget till
trängen.
(Forts.)

dessa soldater skola rycka in i tienstgöring, för det ändamål, hvartill de äro utbildade, och för hvilket hela armén måste vara organiserad, nemligen kriget. Hvar hafva vi de sjukvårdstrupper, som icke skola följa regementena, utan först när de olika corpserna sammanföras, de olika vapenslagen samverka skola rycka fram och träda i egentlig tienstgöring, utan att införlifvas med de olika corpserna? Hvar äro de, som skola uppsamla de sårade på slagfältet, här omedelbart göra första förbindningarna, stilla blodflödena o. s. v., samt föra de sårade till närmaste förbandsplatser, hvar finnas de, som der skola biträda läkaren? Hvar äro ytterligare till en början de, som skola forsla de sårade vidare till första liniens sjukhus? Tillåt mig att innan jag går vidare nämna några ord om dessa sjukhus? De måste för en arméafdelning, sådan som vår, uppgående till ungefär 16,000 man, vara ej mindre än åtta stycken, alla flyttbara, inrättade i arméns rygg, och hvartdera rymmande 150 man. För att förekomma ett missförstånd, som vid föregående debatter en och annan gjort sig skyldig till, vill jag erinra, att herrarne icke få fatta dessa sjukhus såsom några stora hus. Det är utrustningen och personalen till dem, som måste finnas och under freden beräknas och ordnas. De inrättas för 150 sjuka i gårdar och byar eller, i nödfall, i tält, så godt man kan, men för en arméfördelning på 16,000 man behövas, som sagdt, åtta stycken sådana. Hvar har Stats-Utskottet den sjukvårdspersonal, som der skall finnas, hvar äro läkarne, som upptagas till tolf på hvarje trängbataljon på krigsfot? De nämnda sjukhusen i första linien måste ständigt evakueras; de patienter, som kunna föras vidare, måste aflösas och lemna plats för nya ankommande sjuka. De föras då till andra liniens sjukinrättningar, som ligga på etapplinien, och de föras, när deras tillstånd det medgifver, ytterligare längs etapplinien till 3:dje liniens inrättningar. Hvar har Stats-Utskottet de sjukvårdstrupper, som behövas för dessa 2:dra och 3:dje liniens sjukinrättningar? Hvarfinnas de, som skola besörja transporterne? Hvar finnas de härför behöfliga sjuktransportkolonnerna? Det är en ytterst invecklad mekanism allt detta, och finnes det icke folk, som för de här angifna svåra värfven är väl öfvadt, kan detta medföra den största fara, hela mekanismen gå sönder och de största olyckor förorsakas. Jag beklagar sålunda det anförda yttrandet af Stats-Utskottet, och hvem som lemnat Stats-Utskottet de upplysningar, som det säger sig hafva erhållit, är mig obekant, men säkert är, att de ej öfverensstämma med verkliga förhållandet, och att Stats-Utskottet blifvit missledt. Stats-Utskottet yttrar vidare att Utskottet anser: »att, beträffande manskap för den allmänna trängen, sådant lämpligen kan utbildas vid en särskild trängskola, dit soldater kunna från de värfvade regementena turvis kommanderas».

Hvad nu Stats-Utskottet menar med »den allmänna trängen» är för mig oklart, men jag förmodar att det menat den delen, som icke skulle tillhöra sanitetscorpserne. Den vill Utskottet nu utbilda vid en särskild trängskola. Det synes mig, att detta utgör ett mycket dåligt motiv för att icke bevilja anslaget åt den trängbataljon, som redan börjat uppsättas, och hvarom här är fråga. Man bör ju enligt Stats-Utskottets mening söka åstadkomma en särskild trängskola. Nå väl! En trängskola är nödvändig. Vid den måste öfnin-

gar försiggå; öfningar, ledda af män, som härför särskildt utbildats, och under deltagande af manskap, som kan vara en föresyn för de nyintagna. Skulle ej just den nu ifrågakvarande trängbataljonen väl egnas sig för att blifva en sådan öfningsskola? Hvarför då stryka den? Vill Stats-Utskottet, sedan detta skett, verkligen uppsätta en ny särskild trängskola?

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Men Stats-Utskottet har säkert haft några andra skäl för sitt afslag, än dem det anfört, ty dessa kunna ej bestå inför den allra lättaste kritik. Jag återkommer då, vid sökandet efter dessa skäl, till den återopade motionen, som »i tillämpliga delar» ju utgör stöd för Stats-Utskottets afslag. Der böra vi finna, hvilka de egentliga skälen varit, och de ligga i sjelfva verket i följande motionärens yttrande:

»Det är allt för väl bekant, att under de senare åren bland landets befolkning den åsigt allt mer och mer gjort sig gällande att Sverige, med sitt af haf omflutna läge, ej skall behöfva stort starkare försvar än det vi nu ega; och då härtill kommer att Riksdagen gång efter annan uttalat sig för att ej vilja vara med om någon ökning för försvarets stärkande, förr än Kongl. Maj:t i sammanhang dermed i sin helhet framlägger förslag för afskrifning af så väl grundskatter som indelningsverk. Man kan ej heller annat än med skäl uttala sin förvåning öfver att Kongl. Maj:t, på sätt nu synes, partielt vill öka försvarsbördorna utan att vilja nog tillräckligt beakta jordbrukarnes (modernäringens) berättigade anspråk på rättvisa i beskattning.»

Der hafva vi skälen, mine herrar! Derför vill icke motionären, och följaktligen icke heller Utskottet, bevilja anslag till trängen.

Må det gå med vår armé, om den kommer ut i fält, huru som helst! Må den utsättas för sjukdomar och undergång! Må våra söner, som kämpa för oss och vårt lands frihet, lemnas qvar på slagfältet såsom vid Solferino, såsom vid Gorni-Dubnak under det sista ryska kriget, må de lemnas qvar i dagar, i veckor på slagfältet, vi befatta oss icke dermed, vi bry oss icke om, huruvida vår armé är stridsduglig eller ej, förr än våra grundskatter blifvit afskrifna! Då först skola vi taga dessa saker i närmare betraktande, och se till hvad vi kunna vara hågade att göra.

Jag vet icke om den värde motionären, Herr Sjö, har någon son; det kunde i sådant fall hända honom, att han kom till armén för att uppsöka denne son, men fann honom icke i ledet, icke på sjukhusen, men väl, efter åtskilliga dagars sökande, på slagfältet, kanske obetydligt särad, men döende derför att någon hjälp icke egnats honom i tid. Kanske skulle han då mötas af den frågan från sonen: hafva nu ändtligen grundskatterna blifvit afskrifna, så att jag och alla de, som ligga strödda på fältet här omkring mig, kunna få föras bort härifrån och åtminstone få dö under människors vård? Hvad skulle motionärens svar då blifva? Med hvad känslor skulle han mottaga denna fråga? Jag vet icke, sade jag, om motionären har någon son, ej om han har några anförvandter, inför hvilka han kunde komma i den belägenhet, jag skildrat, men ingen förmår säga hvilken af oss i denna Kammare detta öde kan drabba, och huru

Ang. uppö-
rande på ordi-
narie stat af
anslaget till
trängen.
(Forts.)

stå vi då inför dem, hvilkas lif och väl är eller borde vara oss kärast af allt? Må hända skall icke ett sådant öde träffa någon af oss, men det vet jag, att går vår armé ut i fält och det gäller på allvar, och vi då icke sörjt, medan tid dertill fans, för trängens ordnande, så skola tusental af landets söner omkomma af vanvård, blott af den anledning, att vi med kallt blod sagt nej till ordnandet af vår armés förplägnad och sjukvård. Må den, som har hjerta och mod dertill, bära ansvaret härför! — Jag kan det icke, och jag är öfvertygad att flertalet af denna Kammarers ledamöter skola känna bördens af detta ansvar alltför tung, och att de därför, lika med mig, skola yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

I detta anförande instämde Herrar *Granlund, Sandwall, Öhrwall, Wendt, Friherre Fock, Thestrup, Johansson* från Stockholm, *Friherre Stackelberg, Söderblom, Ekeborgh, Petersson* i Hamra, *Helander, Lundberg, Gibson, Palmær, Fredenberg, J. Larsson, Unger, Andersson* i Smedbyn, *Sjörona, Roth, Friherre Tersmeden, Tundal, Blomberg, Ljunggren, Schenström* och *Sundin*.

Herr Talmannen, nu anländ, lemnade ordet åt:

Herr Danielson: Den föregående talaren har sagt, att denna fråga var oklar, och jag åtminstone kan icke begripa, att *han* gjort den klarare. Han har framhållit den sådana, som om det här vore fråga om att på slagfältet uppsöka döende och sårade eller draga försorg om deras vård. Jag ber Herr Key vara så god och reducera frågan till hvad den i verkligheten är, så behöfva vi icke höra så mycket i den der storslagna stilen.

Här gäller frågan att anskaffa en träng af 240 man; det är hela affären. Denna träng är för öfrigt icke afsedd att gå ut på slagfältet för att uppsöka sårade; detta skola sjukvårdstrupperna göra. Trängen är något helt annat. Denna skall hafva omsorg om anskaffande af lifsförnödenheter, och hör derföre icke till sjukvårdstrupperna.

Det är således icke skäl att förvillia saken med fullt uppsåt, utan taga den sådana den verkligen är. Jag vill icke förneka behöfvet af arméns förbättring, men vill Kongl. Maj:t göra det, kan han göra det lika väl med nu tillgängliga medel, ty Kongl. Maj:t har utväg dertill. Man kan räkna på att få 240 man, om man vill taga dem från den värfvade armén och öfverföra dem till trängen. Hvad hindrar för öfrigt Kongl. Maj:t att rekrytera de nu varande vakanserna? Då vore man visserligen inne på indelta armén, men det skadade väl icke. Härigenom skulle detta ändamål kunna vinnas. Hvad beträffar sjelfva sjukvårdssoldaternas utbildning, är sörjdt derför så väl på Karlsborg som i Stockholm, och de hafva, såsom också är åberopadt i betänkandet, 3 kurser om året. Jag tror icke, att dessa siffror kunna jäfvas, och jag hemställer till herrarne, att man måtte nyktra till något och se saken sådana den är, samt icke spela upp känslorna alltför galet. Vi skola väl icke måla ut det, som ginge vi på slagfältet, utan frågan är, huru man skall ordna saken på sätt

ske kan, utan att under fred nödgas hålla särskilda trupper för detta ändamål. Och det tror jag Kongl. Maj:t kan. Herrarne veta, att hela vår armés numerär uppgår till omkring 37,000 man. Om man deraf toge 200 man till sjukvårdssoldater och hölle armén t. ex. på 36,800 man, hvad betydde detta på arméns styrka? Icke en smula! Och detta är hvad Riksdagen sade i fjor, att om Kongl. Maj:t ville ordna trängen inom förefintliga anslag, hade Riksdagen icke något att säga derom. Men derpå synes Kongl. Maj:t icke hafva velat lyssna. Det är endast af besparingsskäl, som man icke vill i onödan under fred uppoffra mer än som behöfves, och jag är öfvertygad, att om de soldater, hvilka gå på post här i hufvudstaden, hade en särskild trängskola, skulle icke deras arbete försämrans och ändamålet vinnas. Jag vill ännu en gång nämna, att hela affären är 240 man, ty det öfriga är nemligen befäl. Nu kan visserligen sägas, och jag väntar den invändningen, att i fjor biföll Riksdagen anslaget, men herrarne veta väl under hvilka förhållanden det då skedde. Det gick då genom gemensam votering och med endast ett par rösters öfvervigt. Nu är det för öfrigt icke fråga om samma sak, utan om att sätta anslaget på ordinarie stat, och då bör man vara ännu försigtigare. Skjutes detta belopp på ordinarie stat, får man bygga nya kaserner, och då är man snart uppe på en half million eller mera. Och detta tror jag icke vara nödvändigt under nuvarande förhållanden, ty vill Kongl. Maj:t af öfriga vapenslag uppöfva träng- och sjukvårdssoldater, så kan det ske. Man skall icke, som sagdt, alltför orimligt måla på, och jag tror icke, man behöfver jemföra våra förhållanden med de stora utländska krigen. Min öfvertygelse är, att, om krig inträffade och vi i så fall nödgades låta våra söner komma under vapen, skulle hvarje hem stå öppet för de sårade. Man kan visserligen säga, att det icke låter sig lätt göras, men vi böra tänka på de nuvarande kommunikationernas beskaffenhet — i 1809 års krig var det illa bestäldt här med dem — och med den renlighet och snygghet, som numera är rådande, och som det är mig en glädje att vitsorda, bör det kunna ordnas på så sätt. Jag föreställer mig, att i händelse af krig skulle vederbörande krigsstyrelse försöka hålla en jernvägslinie öppen för de sjukas transport, som möjligen förekomme, och nog vill man hoppas att tillräckligt folk förefinnes att samla upp de sårade från slagfältet. Jag säger ännu en gång, att träng icke är detsamma som sjukvårdstrupp, och om man skiljer på detta, tror jag icke frågan blir så stor. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

*Ang. uppöf-
rande på ordi-
narie stat af
anslaget till
trängen.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Ryding: Det slut, hvartill Utskottet kommit, är sorgligt, och det är desto sorgligare, som de angifna skälen icke tåla ens den lättaste kritik; de af Stats-Utskottet angifna skälen hvilat helt och hållet på okunnighet om hvad som menas med en träng efter nutida begrepp. Hade någon militär från Andra Kammarén suttit i Stats-Utskottet och deltagit i denna motivering och derpå grundadt beslut, skulle jag gissat, att det varit en sådan, som väl följt med forna tiders krig, men icke följt med hvad, som i senare tider rört sig inom organisationsområdet. Jag skall emellertid nu

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

försöka klargöra för Kammaren, huru en träng efter nutidens begrepp är organiserad, och då skall väl sedermera allt tal om att det nu är tillräckligt med sjukvårdssoldater och läkare för krigsbehof i Sverige förfalla, hoppas jag.

Trängen delas i två delar. Den ena är »*truppträngen*» eller hvad i dagligt tal vanligtvis kallas trossen, som följer armén och är fördelad på de olika regementena eller bataljonerna och följer dessa steg för steg. Den andra delen kallas den »*stora trängen*» och den underhåller förbindelsen mellan hären och operationsbasen eller — begripligare sagdt — hemorten, der alla förråd böra vara samlade. Truppträngen fördelas åter i den s. k. »*stridsträngen*» — hvilken, såsom namnet antyder, är nödvändig för att truppen skall kunna underhålla sjelfva striden, och hvilken medför sjuktransportvagnar, förbinderivagnar och ammunitionsvagnar, således materiel för sjukvården vid bataljonen — och vidare »*bagageträngen*», som medför pack-, intendentur-, persedel- och marketenterivagnar. Vid »*stridsträngen*» finnas således förbinderivagnar med sina läkare och sjukvårdssoldater samt sjuktransportvagnar med materiel för *den första* vården af de sårade, hvilka från slagfältet upphemtas af fyra på hvarje kompani särskildt inöfvade soldater, de s. k. »*sjukbäranne*», hvilka föra de sårade till den förbinderiplats, som ordnas strax bakom stridslinien och kallas »*hjälpförbinderiplatsen*». Detta är hvad som behöfves för sjukvården *vid sjelfva truppen*, och denna sjukvårdspersonal får icke aflägsna sig längre från sin bataljon än till hjälpförbinderiplatsen, dit den skall föra den sårade, men sedan hjälp der lemnats, skall den återvända och följa med truppen; *följa truppen, således lemnande de sårade vid hjälpförbinderiplatsen*. För den ytterligare vården af de sårade finnes i detta ögonblick ingenting ordnadt här i Sverige.

Jag skall nu be att för en stund få öfvergå till de af Stats-Utskottet anförda skäl för sitt afslag. Utskottet säger först att det nu i Sverige finnes nog med militärläkare och sjukvårdssoldater i förhållande till härens styrka. Icke ens detta — det först framdragna skälet — håller streck. Enligt nu gällande mobiliseringsplan för svenska armén skall det finnas sjukvårdssoldater vid truppen till ett antal af 559 man. Sjukvårdssoldaterna hafva utbildats under tre årligen hållna kurser vid garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg och endast den omständigheten att icke ett tillräckligt antal sjukvårdssoldater kunnat utbildas, har gjort, att det behöfliga antalet inskränkts till 559. I alla nya härordningar anses dessutom en sjukvårdssoldat böra medfölja hvarje kompani; styrkan vid ett sådant uppgår till 200 å 250 man, och det torde således vara väl behöfligt för en sådan stridande styrka, att hafva en sjukvårdssoldat för sitt behof. Tillägger jag nu till förutnämnda siffra, 559, det antal, som sålunda borde finnas vid kompanierna, uppgår hela antalet till 839 sjukvårdssoldater. Men oaktadt utbildningen af sjukvårdssoldater pågått sedan början af 1870-talet, funnos den 1 Januari 1885 icke mer än 531, och således förefans då en brist af ej mindre än 308 sjukvårdssoldater, och detta dock endast för den *första* omedelbara sjukvården.

Jag begagnar här tillfället att upplysa äfvenom en annan härmed

sammanhängande sak. Kostnaden för sjukvårdssoldaternas utbildning har hittills bestridts af en till Kongl. Maj:ts förfogande stäld fond, kallad volontärvakansmedelsfonden. Volontärerna skola, såsom be-
bekant, gifva »beställningsmän» till armén, och vakansafgifterna — då platserna ej äro besatta — gå till denna fond. Derför användes fonden för utbildandet af dylika »beställningsmän», d. v. s. af sjukvårdssoldater, hofslagare, timmermän o. s. v. Men då Kongl. Maj:t bestämde, att kostnaden för utbildandet af sjukvårdssoldater skulle bestridas från denna fond, anade man icke huru stora behofven skulle blifva, och följden har blifvit att, såsom jag funnit af rikshufvudboken för år 1882, volontärvakansmedelsfondens inkomster under samma år uppgingo till 35,000, men utgifterna deremot till 86,000 kronor. Från denna fond bestredos då jemväl kostnaderna för läroböcker till volontärskolorna. På detta sätt har fonden nu nedgått från en half million till — jag tror — 226,000 kronor, och fondens inkomster minskas nu naturligtvis ytterligare derigenom, att de inflytande rän-
torna blifva mindre. Det torde vara begripligt, att fonden under sådana förhållanden — då utgifterna äro så stora — snart kommer att taga slut, och denna omständighet har nödgat Kongl. Maj:t att från innevarande års början ytterligare inskränka utbildningen af sjukvårdssoldater. Kongl. Maj:t kunde också göra detta med mera fredadt samvete, alldenstund uppsättandet af en trångbataljon med deruti befintlig sjukvårdspersonal var beslutadt, och Kongl. Maj:t under sådana omständigheter icke för det närvarande ansåg skäl begära af Riksdagen ett särskildt anslag för utbildande af sjukvårdssoldater. Emellertid gifver Riksdagen nu intet särskildt anslag för utbildning af dylik personal.

Så förhåller det sig nu emellertid med denna af Utskottet uppgifna tillräckliga tillgången på sjukvårdssoldater; dessa sjukvårdssoldater, som skola föra de sårade endast till »hjulförbindareplatserna». Men der skola dessa sedermera öfvertagas af den allmänna stora trängen, d. v. s. af *trångbataljonernas sjukvårdsafdelningar*, som hafva att vidare vårda dem och föra dem dels till de s. k. »flyttande sjukhusen» som åtfölja armén, och hvilkas antal utgör 8, för hvarje arméfördelning, hvardera för 150 sjuke. Hela den personal, som skall sköta dessa sjukhus, felas för närvarande, om trångbataljonen indrages. Vidare skola de sjuke föras från de flyttande sjukhusen till de sjukhus, som ligga vid den närmaste kommunikationslinien med hemorten, étapelinien, och de der inrättade s. k. étapesjukhusen. De sjuke, som kunna tåla att flyttas vidare, föras derefter med särskildt ordnade jernvägståg eller ångbåtar till sjukvård i hemorten, hvarest det naturligtvis är lämpligast och behagligast för dem att vårdas. Detta är den s. k. evakuationen. *För alla dessa olika förrättningar finnes nu ingen särskild personal utbildad.*

Men, säger Utskottet: äfven läkare förefinnas i ett tillräckligt antal i förhållande till arméns nuvarande styrka. Ja, dermed förhåller sig på följande sätt. År 1794, då arméns styrka var vida mindre än nu — ty I veten väl, mine herrar, att med nuvarande åsigter i fråga om militära förhållanden, alltsedan början af detta århundrade de stridande arméernas styrka växt allt mer och mer —

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Ang. uppfo-
rande på ord-
narie stat af
anslaget till
trängen.

(Forts.)

då beräknades behovet af läkare till 600. År 1839 var en komité tillsatt för att afgifva förslag till ordnandet af landtförsvaret. Den gjorde upp en beräkning, upptagande arméns styrka till 100,000 man, och anslog då det behöfliga antalet läkare till 740. 1853 års statsverksproposition upptager behovet af läkare till 600, då likväl endast största bristen dermed skulle anses vara afhjelpat. 1855 års förordning om sjukvården i fält, den förordning, som ännu är gällande, fordrar, enligt der lemnade föreskrifter, tillämpades på det s. k. Abelinska förslaget för arméns större krigsfot, ett behof af 983 läkare och för den mindre 848. 1865 års försvarskomité beräknade behovet för den mindre krigsfoten till 635 och för den större till 766. 1881, då man insåg att läkarevården icke kunde ordnas på detta sätt, emedan ett dylikt antal läkare icke kunde i landet presteras, beräknade militära helsovårdskomitén det behöfliga antalet läkare till 380, dock under förutsättning, att det uppsattes sjukvårdskompanier med utbildad sjukvårdspersonal, uppgående till icke mindre än omkring 1,200 man underbefäl och manskap. 1882 års försvarskomité beräknade antalet till i rundt tal 400, men under förutsättning att 6 bataljoner trängtrupper uppsattes. Behovet har således, enligt alla beräkningar, varit 600 eller deröfver, om icke särskildt utbildade trängtrupper funnits, 380 à 400 under förutsättning att sådana finnas.

Huru ställer sig nu läkarcantalet i Sverige? Jo, på det sättet att det finnes mellan 600 och 650 läkare. År 1881, det sista året, för hvilket jag har säkra uppgifter, utgjorde antalet 633, men deraf voro 120 öfver 60 år gamla. Frändrager jag dessa såsom icke lämpliga att skickas ut, så blir återstående antalet 513, och om man så undantager hvad som måste vara kvar, för att i hemorten sköta undervisningen, lasarett och sjukhus och en viss procent för sjukdom, lyten m. m., så återstår icke mer än högst 285 att för armén disponera. Läger man härtill de studerande, som aflagt medicine kandidatexamen, och hvilka torde kunna beräknas till omkring 90, så får man upp siffran till 375; behovet hade beräknats till 380, dock under förutsättning att det upprättas en stamtrupp af utbildad sjukvårdspersonal på ej mindre än 1,200 man. Det är således icke endast för att slå an på känslan, om jag säger, att med de nu varande förhållandena de sårade, som falla på slagfältet, blifva utan vård, ity när armén går framåt eller tillbaka, så följer truppträngens personal med armén, och de sårade blifva kvarliggande på slagfältet. Jag vill anföra ett par exempel ur den nyare krigshistorien, der uti det ena brist på sjukvård gjort sig gällande och uti det andra der sådan funnits ordnad. År 1859 på midsommardagen utkämpades ett slag i ett af de mest tätt befolkade land i vår verldsdel, i Lombardiet. Slaget vid Solferino stod, som sagdt, den 24 Juni, och ännu den 29 lågo på slagfältet och i skogsdungarne deromkring, sårade, halfdöda af svält och törst, och de flesta med såren stadda i förruttelse eller »i brand», så att död eller amputation måste följa. Och detta var dock i ett vänskapligt sinnadt land, ty Italien stod då på fransmännens sida, och läkare skyndade till slagfältet för att hjälpa, från Milano och från flera större städer.

De, som hafva förtjensten af att först hafva mera systematiskt ordnat sjukvården i fält, äro amerikanarne under det stora inbördeskriget. Förlusterna voro i början så stora, att man fann detta vara en nödvändighet. Jag skall nu anföra från detta krig ett slag, som stod i Maj år 1864, och påpeka, huru der gick till, detta såsom motsats till vanvården vid Solferino. Styrkan på Nordstaternas sida uppgick till 90 à 100,000 man. Af dessa sårades i rundt tal $\frac{1}{6}$ eller omkring 15,000 man. Slaget pågick den 5 och 6 Maj. Klockan 12 på dagen den 5 Maj ankommo till ambulanserna de första sårade, och redan klockan 9 på aftonen voro vid hjälpförbinderiplatserna förbundna, förplägade och försedda med bäddar 2,635 sårade. Den 6 Maj fortgick slaget och redan den 7 var evakuationen verkställd till Washington samt inga sårade qvar på slagfältet.

Sedermera följde flera länder i Europa efter det af amerikanarne gifna exemplet och det var i synnerhet Preussen som grep sig an med att ordna sitt militära sjukvårdsväsen samt sökte deri införa förbättringar, i följd hvaraf Tyskland också, när kriget med Frankrike år 1870 utbröt, hade vida bättre ställt med sjukvården än fransmännen. Och hvad blef äfven följden? Preussarne voro i främmande land, fransmännen i sitt eget. De sårades antal var på båda sidor ungefärligen lika. Från preussarnes sida föreligga fullständiga, detaljerade uppgifter från hvarje regemente och hvarje kompani, och således fullt tillförlitliga. Oaktadt de sårades antal, som nämnt, var ungefärligen lika i båda arméerna, så uppgick tyskarnes förlust i döda till 44,778 man, men fransmännens till omkring 150,000, således ungefär 3 gånger så många som de förres. Det finnes icke något mera slående exempel på hvarthän det leder, om icke sjukvården är på förhand ordnad och om icke sådana trupper finnas, hvarom nu här är fråga.

Trängbataljonerna i Sverige skola bestå dels af sjukvårdsafdelningar, som skola tienstgöra vid de flyttande sjukhusen m. m., och dels af en annan sorts trupper, trängafdelningar i inskränktare bemärkelse, som leda och öfvervaka förbindelsen med hemorten för anskaffande af lifsförnödenheter och andra requisita för hären, och af den trängbataljon, bestående af 2 kompanier, som regeringen föreslagit och förra Riksdagen beviljade, är ett kompani afsedt att utgöra sjukvårdsafdelningen.

Kursen för att vid detta kompani utbildas till sjukvårdstrupp räcker 20 månader, och på detta sätt har man trott sig kunna få en god ersättning i stället för de kirurger och de fältskärer, som man förr nödgades tillgripa vid krigsutbrott.

Det är gifvet, att om utbildningen blifver tillräckligt lång, dessa trängtrupper kunna vara till någon hjälp, men tron I, mine herrar, att det skulle vara skäl att taga manskap från våra indelta regementen och låta dem genomgå en dylik kurs? Eller kan man verkligen med allvar vilja ifrågasätta att taga våra värfvade gardesregementen, de som äro bäst öfvade, och slopa dem såsom infanteri för att i stället utbilda dem till sjukvårdstrupper? Det vore ett mycket eget sätt att gå tillväga att nu söka minska stamtruppen, i synnerhet som vid mobilisering det — med den stamtrupp som finnes — icke kommer mer än en stamsoldat på hvar 3:de eller 4:de beväring, och med den ringa

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

(Forts.)

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

(Forts.)

öfning, beväringsen har, kan man väl icke beräkna eller gifva mindre. Tager man bort stamtruppen, blir sammanhållningen mindre och den är liten nog förut. Sjukvårdskompaniets behöflighet hoppas jag nu att Kammararen har till fullo insett.

Det andra kompaniets manskap utbildas till hvad jag för korthetens skull skulle vilja kalla endast trängsoldater. En armé i fält har många andra behof utom sjukvården, och alla dessa behofs fyllande — med undantag af ammunition som framskaffas af artilleriet — sker genom furagerings-, provianterings- eller boskapskolonier, och dessa erfordra ett icke litet antal manskap, hästar och fordon. Fordonens antal stiger vid en af våra arméfördelningar till mellan 7 och 800. För att kunna föra fram furage och proviant för en tid af blott fyra dagar erfordras t. ex. vid fördelningen ett antal af 530 fordon, för andra behofs fyllande resten, men detta antal fordon finnes nu icke, och det måste dock anskaffas särskilda fordon, särskildt lämpade för det ändamål, hvartill de skola användas, och de fordon, som icke finnas förut anskaffade vid trängbataljonen, måste vid krigsutbrott reqvireras.

Beväringsen skall tjenstgöra såsom kuskar; hästar måste reqvire-ras. Är det nu för mycket att hafva en utbildad trängsoldat såsom chef för omkring hvar åttonde eller tionde fordon?

Dessa trängsoldater skola kunna reparera vagnar och seldon, sköta hästar, packa och värda proviant m. m. dylikt, allt saker för hvilkas inlärande erfordras en god och mångsidig utbildning.

Den trängskola, Utskottet talar om såsom tillfinnandes vid fortifikation, behöfver fortifikationen för eget behof. Om man då, såsom Utskottet säger, skulle äfvenledes dit kommendera soldater turvis från de värfvade regementena, måste vid fortifikationen befälens antal ökas, hästantalet likaledes m. m., och således i dessa hänseenden icke uppstå någon besparing, förutom det att man skulle minska stamtruppen vid de värfvade regementena, om dessa sedan vid mobiliseringen skulle användas såsom trängsoldater.

Det går icke så lätt att vid ett krigsutbrott ordna en träng. Såsom exempel härpå vill jag anföra hvad som passerade 1813, då svenskarne under kronprins Carl Johans befäl öfverfördes till Tyskland för att deltaga i kriget mot Napoleon. Den 8 Maj nämnda år samlades de svenska trupperna vid Karlskrona, då Carl Johan der mottog och inspekterade dem. Ordnandet af trängen pågick sedermera hela sommaren, på det att hären skulle kunna uppträda på krigsteatern i Tyskland så väl rustad som möjligt. Då hären sedan kom öfver till Tyskland, uppstod en allmän klagan öfver att trängen var ofullständig och saknade, bland annat, lämpliga fordon.

Efter den första bataljen, i hvilken preussarne segrade, togo de en del af fransmännens tross, och strax derefter, den 13 September, förekommer en svensk generalorder, som befaller att vederbörande chefer skola uppgifva skyndsamligen »huru många ammunitions-» eller andra vagnar hvarje regemente, corps eller stab behöfver, »medan General Bülow blifvit anmodad att till svenska armén af-»lemna så många från fienden tagna ammunitions- och trossvagnar, som preussiska armén kan umbära.»

Ehuru svenskarne sålunda haft tid för sin utrustning från början

af Maj till medlet af September, var trängen ändock icke vid sistnämnda tidpunkt fullt ordnad.

Att underhållet icke spelar någon liten rol i kriget, behöfver jag väl icke utveckla här. Säkert är, att om trupperna icke i tid få proviant och beklädnad, så tränga sig sjukdomarne in uti hären och dessa skörda mängen gång lika många offer som de, hvilka stupa på slagfältet. Härpå hafva vi tillräckliga exempel från 1808—1809 årens krig.

Det har sagts: träng behöfves icke vid krig i eget land.

Jag tror dock icke, mine herrar! att det är den omständigheten, huruvida kriget föres i eget eller annans land, som bestämmer behöfvet af träng och sjukvård. Nej, det är väl odlingen, om landet är mer eller mindre tätt bebygdt, om lifsmedel och annat, som behöfves, finnes inom landet i mer eller mindre riklig mängd att tillgå. Hvar och en bör begripa, att det är mycket svårare att under ett krig föda och vårda soldater här i Sverige, än om kriget föres på Tysklands fruktbara slätter eller i Frankrikes rika landskap, en sak som Stats-Utskottets ledamöter måhända icke kommit att tänka på.

På grund af Riksdagens beslut förra året har Kongl. Maj:t redan vidtagit åtgärder för uppsättandet af en trängbataljon. Hårtill har Kongl. Maj:t icke blott haft rätt, utan förebräelser skulle tvärt om hafva kunnat drabba chefen för Landförsvarsdepartementet, om han dröjt med dessa åtgärder. I går funnos redan vid denna bataljon anställda 33 man samt ansökningar inne från 22, hvilka äro inkallade att aflägga krigsmannaeden nästa Måndag. Dessa personer äro värfvade på två år, och det finnes således ett antal af omkring 50 man, hvilka hafva laglig, på kontrakt grundad rätt att erhålla föda, kläder och undervisning från den 1 November 1885 och till samma tid 1887. Kongl. Majt måste således fordra medel af Riksdagen till dessas underhåll åtminstone.

Så länge man för Riksdagen icke föreslagit upprättandet af någon träng, så länge har jag föreställt mig, att Riksdagens ansvar skulle vara mindre tungt att bära, om i händelse af krig olyckor på grund af vanvård och brist inträffade, men sedan sådant tal en gång blifvit väckt och en trängbataljon till följd af lagligt beslut blifvit bildad, så hemställer jag till Eder, mine herrar, huru ansvaret skulle för Eder kännas, om i nu borttagen densamma och olyckorna sedan komma öfver oss.

Herr Key: Efter det sakrika och upplysande, i detalj gående anförande, som chefen för Landförsvarsdepartementet nu haft, kan jag inskränka mig till endast ett par ord.

Herr Danielson antydde, eller rättare, sade rent ut, att jag icke visste, hvad som hörde till trängen. Jag hänvisar herrarne till mina anföranden i denna fråga vid de två närmast föregående riksdagarne och ber herrarne jemföra hvad de innehålla med hvad som nu blifvit anfördt af krigsministern. Sedan må en hvar afgöra, hvilken som i detta afseende varit okunnig, Stats-Utskottets ledamöter eller jag. — Och Statsrådets anförande har ju för öfrigt till fullo bekräftat allt hvad jag i sak denna gång anför. Jag beklagar för min del,

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Ang. uppfo-
rande på ordi-
narie stat af
anslaget till
trängen.
(Forts.)

att Stats-Utskottets ledamöter icke ens gjort sig den mödan att taga reda på, hvad som med trängen afses, ej ens hvad trängen är för någonting, innan de fattade sitt beslut; vi hafva ju hört en af dem säga, att trängen icke hade med sjukvården att skaffa.

Jag ber få tillägga ett par ord för att undanrödja en anmärkning, som framstälts af den ärade representanten från Öland. Han framhöll att, då man förde krig i eget land, ställningen vore vida bättre, emedan man då hade de egna hemmen, som stode öppna för de sårade och sjuke. Men man kan på intet vis i första hand begagna sig af dessa egna hem, framför allt i ett land, der dessa hem hafva så spridda lägen som i Sverige, de komma först i 3:dje eller sista hand till begagnande och egentligen före dem, som redan äro konvalescenter. Förra riksdagen, då jag hade ordet i denna fråga, framdrog jag en bild och förestälde mig, att en armé opererade i Södermanland mot en från norr anryckande fiende, samt att vår armé hade sin étapelinie längs jernvägen mellan Katrineholm och Nässjö. Bakom de flyttande sjukhusen i arméns närhet måste då ett så kalladt étapesjukhus, ett 2:dra liniens sjukhus, ligga i hvardera ändan af étapeliniern, alltså ett i Katrineholm och det andra i Nässjö, samt dessutom kanske ännu ett dylikt sjukhus på någon mellanstation, t. ex. Linköping. De sårade och sjuke kunna möjligen i första hand spridas omkring i hemmen i arméernas närhet, huru skola de der kunna vårdas, huru få tillsyn af läkare, huru kunde man för dem få trygghet, det är tusental, som det här är fråga om; för 15 procent af den opererande armén måste sjukvård beräknas. De sjuke måste alltjemt föras undan, så fort ske kan, först till de flyttande sjukhusen, till de nämnda étapesjukhusen och derefter till 3:dje liniens sjukvårdsinrättningar, till depotsjukhusen och alla inrättningar man kan för ändamålet lämpligen använda. Först här i 3:dje linien kan man tänka på att taga de enskilda hemmen i anspråk. Först här kan man tänka på att sprida de sjuke i de enstaka gårdarne o. s. v., sedan de ej mera behöfva den dagliga tillsynen. Skulle de spridas tidigare, så vore det ju, som sagdt, omöjligt för läkarne att egna dem sin vård. Det torde således vara uppenbart för en hvar, att, då striden föres i eget land, de egna hemmen kunna lemna hjälp *allenast* i sista hand, men den behöfves der i all den utsträckning, som der kan lemnas. Det sista fransk-tyska kriget har ju, såsom jag alldeles nyss anförde, på det mest slående sätt visat oss, att den armé, som då stred i det egna landet, förlorade genom sjukdom tre gånger så mycket folk som den främmande armén, hvilken senare hade hela sin sjukvård och förplågnad bättre ordnad. För alla dem, som längs étapelinierna fördes hem till Tyskland, måste der i 3:dje och sista linien de civila sjukhusen och allt hvad de enskilda hemmen kunde bjuda på strängt tagas i anspråk. Så skulle förhållandet äfven blifva hos oss. Vi skulle nog behöfva anlita hemmen, men de kunna ej taga hand om de sjuke förr än i sista hand och kunna på intet vis afhjelpa eller minska behovet af en väl ordnad förplågnad och sjukvård för vår armé, äfven om denna aldrig komme utom våra landamären.

Herr Hedin: Herr Talman! Min mycket värderade vän, som inledde debatten i denna fråga, har efter vederbörlig granskning funnit, att Stats-Utskottets afstyrkande skäl icke äro särdeles starka. Jag vill icke motsäga honom i detta fall. Emellertid torde han verkligen hafva förbisett *ett* skäl, uttryckt genom ett nomen proprium. Jag skall därför taga mig friheten att betrakta detta skäl något litet.

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

(Forts.)

I sitt utlåtande rörande några redan förut behandlade hufvudtitlar, en eller ett par åtminstone, har Stats-Utskottet något hårdhänt, jag vill därför icke säga orättvist, nagelfarit med en af de flitigare motionärerna i Första Kammaren. Men här, under fjerde hufvudtiteln, har han fått revanche. Friherre Klinckowströms namn förekommer i detta Utskottets betänkande ungefär lika ofta som Kongl. Maj:ts, dock med den skillnad, att när Kongl. Maj:t har rätt, men fått orätt, så har den ädle Friherren haft orätt, men fått rätt. Han synes hafva mäktigt herskat, nästan som en diktator, öfver Stats-Utskottets förhandlingar. Han är väl icke ledamot af Stats-Utskottet, men hans ande har uppenbarligen varit med och när Utskottet allt ifrån begynnelsen och intill betänkandets ända. Jag antager, att detta ländt till stor gamman för de vänner af indelningsverket, som annonserat så flitigt i trappuppgången till Andra Kammaren. Jag sluter dertill af två skäl. Först och främst, Herr Talman, erinrar jag om en reservation i slutet af betänkandet, hvilken reservation hör till punkten 31 b »angående förändrade grunder i fråga om rekrytering m. m. vid de garnisonerade trupperna», således är riktad mot Utskottets hemställan, att Riksdagen skall uttala gillande öfver Krigsministerns plan. Af reservationen ser det nästan ut, som om reservanterna blifvit stuckna af något giftigt djur. Med hvilken kärlek omfatta ej desse reservanter det bestående, då de nu för indelningsverkets skull utsträcka sin konserverande välvilja äfven till de eljest i tid och kanske ännu oftare i otid missfirmade, värderade trupperna! En annan orsak som gör att jag antager, att den framgång Friherre Klinckowström haft i Stats-Utskottet bör glädja indelningsverkets vänner, är något som passerade här i Kammaren i fjor. Den ene medlemmen af en namnkunnig indelningsfirma uttalade sig då vid remissdebatten mycket försigtigt och tveksamt angående det förslag till förbättring af härväsendet, som då framlades af chefen för Landtförsvarsdepartementet. Den andra medlemmen i nämnda firma uttalade sig lika försigtigt och tveksamt, då frågan om trängen här förekom till afgörande, och han slöt med ett, under då för handen varande förhållanden, alldeles opraktiskt yrkande, nemligen med en anhållan om återremiss.

Jag är sålunda säker på, att Friherre Klinckowströms seger i Stats-Utskottet bör vara till stor glädje för indelningsverkets vänner, ty hans namn återfinnes, såsom hufvudmotiv, utom på många andra ställen, särskildt vid ett par punkter, som af 1882 år landtförsvarskomité betecknades såsom hufvudpunkter, nemligen de två, som asse upprättande af ett sjelfständigt positions- och fästningsartilleri samt ordnande af trängväsendet. Jag kan således icke se annat än att, om man finner de afslagsskäl, som förekomma nederst på sidan 20 i

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Utskottets betänkande, nog svaga, man bör fylla i med *det* skäl, som jag nu tagit i betraktande.

Det har förut i dag yttrats — och jag förmodar att det motivet gäller nästan vid hvarenda punkt i Utskottets utlåtande, der Utskottet stannat vid ett afslag af Kongl. Maj:ts förslag — att man icke skall komma med ett lappverk, utan göra allt på en gång. Jag skulle förstå detta tal om lappverk, denna ovilja mot partiella reformer, derest de af Krigsministern föreslagna reformer vore afsedda eller egnade att befästa det gamla, som man vill hafva bort. Men då förhållandet är det, att de flesta af dessa hans reformer, utom det att de i och för sig medföra en obestriddig och väsentlig förbättring i försvaret, tillika måste verka upplösande på den gamla grunden — de komma att verka på det gamla som sol på snö — så kan jag icke förstå, huru man kan betrakta dessa partiella reformer såsom ett olämpligt lappverk. Det är dessutom icke något gammalt, som Krigsministern föreslagit att lappa upp. Det är något nytt. Huru är nemligen den träng beskaffad, som han vill skapa? Den är egentligen en beväringsträng med fast befäls- och underbefälskader eller det samma, som föreslogs af 1882 års komité och af Utskottet vid 1883 års riksdag. Samma är förhållandet med hans förslag om uppsättning af manskap för positions- och fästningsartilleriet. Det är något nytt, som bryter in i det gamla och bereder väg för den stora reform, som hittills visat sig omöjlig att genomföra i ett slag.

Jag tror, att det af fackmän erkännes, att bristen på ett ordnad trängväsende är den svåraste bristen i vårt nuvarande försvar. Frågan om afhjelpandet af denna brist har stått på dagordningen sedan 1870, då Kongl. Maj:t tillsatte en fältförvaltningskomité, hvars betänkande emellertid — fruktar jag — försvann i okända öden. Sedermera har nödvändigheten att afhjelpa denna brist kraftigt framhållits af den komité, som 1874 afgaf yttrande öfver det i generalstaben utarbetade förslag till härordning, som framlades vid 1875 års riksdag, af den så kallade trängkomitén, af 1882 års landförsvarskomité och i förslaget till 1883 års riksdag. Slutligen togo vi förra riksdagen ett steg till afhjelpande af den, såsom jag nyss sade, svåraste bristen i vårt härväsende. Och nu skulle vi taga detta steg tillbaka! Nej, Herr Talman, det är omöjligt. Jag frågar mig: kan skälet vara det att man anser Krigsministerns förslag om uppsättande af en trängbataljon vara för kostsamt? Om någon har den föreställningen, ber jag att få påpeka följande fakta. Ehuru vi nu icke kunna påräkna för en trängbataljon, när den skall mobiliseras, någon beväring med den öfning, som 1883 föreslogs, ehuru vi kvarstå vid blott 5-årig beväringstid och således icke kunna påräkna, vid mobilisering af trängen, ett större antal f. d. stamsoldater, och ehuru det slutligen icke är föreslaget nu som 1883 att förstärka kaderstyrkan med värnepliktigt befäl, så har Krigsministern likväl icke föreslagit trängens fasta styrka större, än hvad vid 1883 års riksdag var föreslaget. Således har Krigsministerns förslag upprättats med den största sparsamhet.

Om de skäl, på hvilka Stats-Utskottet grundar sitt afstyrkande, har redan mycket blifvit sagdt. Men från en något skiljaktig stånd-

punkt finnes ytterligare något att tillägga. Granskar man hvad Utskottet säger nederst å sidan 20 i sitt betänkande, så finner man, att den, som meddelat Stats-Utskottet uppgiften om tillgången på träng- eller åtminstone på militärläkare och sjukvårdssoldater, uppenbart icke tänkt på eller talat om annat än *truppträng*. Det är möjligt, att för truppträngen finnes ett tillräckligt antal sjukvårdssoldater. Men till dess en verkligt sakkunnig framlägger sifferbevis för mig, vidhåller jag min mening, att det är rent af omöjligt, att de hittills utbildade sjukvårdssoldaterna kunna räcka till, äfven för den *allmänna* trängen. Stats-Utskottet, eller den som skrifvit detta stycke, har tydligen icke haft någon riktig uppfattning af hvad med den allmänna trängen förstås. Inom hvarje regemente eller corps utbildas manskap för truppträngen, hvilken utgör, med sina respektive regementen och corpser, ett organiskt helt, väl icke behöfver någon särskild *organisation*. Ändring häri har icke varit af den stora trängkomitén ifrågasatt. Den tänkte sig att utbildning af sjukvårdssoldater för truppträngen skulle ske på samma sätt som hittills och att vid de årliga öfningarne någon tid skulle användas till inöfvande af det *öfriga*, vid truppträngen erforderliga manskapet. Men så kommer den allmänna trängen, hvars namn Utskottet nämner på ett sätt som om det icke hade rätt klart för sig hvad det betyder. Jag bestrider att den befintliga tillgången på sjukvårdssoldater skall räcka till ens att något så när fylla behöfvet vare sig vid sjukvårdskompanierna eller vid de flyttande sjukhusen, som tillhöra arméfördelningarnes träng. Detta framgår alldeles uppenbart af en helt enkel kalkyl. Hvarje arméfördelning har två sjukvårdskompanier, hvart kompani består af 367 personer, hvaribland — utom 12 sjukvaktare och 240 sjukbärare — 12 sjukvårdssoldater; således med 6 arméfördelningar, 144 sjukvårdssoldater för arméfördelningens allmänna träng. Vidare höra, enligt trängkomiténs förslag, till arméfördelningens allmänna träng 8 flyttande sjukhus, hvartdera med 9 sjukvårdssoldater, det är 72 soldater för hvarje fördelning och för sex fördelningar, följaktligen 432 man. Läger man nu härtill de i hvarje regementes eller corps' truppträng ingående 8 sjukvårdssoldater, så torde det blifva klart, att den hittills varande utbildningen af sjukvårdssoldater afsett hufvudsakligen, om ej uteslutande, truppträngen, och att den i alla händelser ej kan fylla behöfvet af sjukvårdsmanskap vid den allmänna trängen.

Dessutom, jag må nu antaga att den befintliga tillgången på sjukvårdssoldater räcker till, utom för truppträngen, äfven för den allmänna trängen, men hvar finnes väl den öfriga personalen, som bör tillhöra denna träng! Utskottet tycks alldeles hafva glömt bort, att i den allmänna trängen äfven ingår en så vigtig faktor som förplägning. Således, det resonnement, hvarpå Utskottet stöder sin mening om den allmänna trängens obehöffighet, det faller sönder blott man rör dervid.

Särskildt vill jag göra den talare, hvars anförande det egentligen var som uppkallade mig, uppmärksam på en omständighet Han sade att Kongl. Maj:t för tjenstgöring vid trängen kan inkalla manskap från de värfvade trupperna. Ja, visserligen kan Kongl. Maj:t

*Ang. uppfo-
rande på ordi-
narie stat af
anlaget till
trängen.*

(Forts.)

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

för det ändamålet, ur de värfvade truppernas led, plocka ut nödigt manskap; men icke erhålles derigenom en *organiserad* trängafdelning att ställa till den mobiliserade arméfördelningens disposition! Ty under det att, såsom jag redan antydt, truppträngen utgör en integrerande del af sitt regemente eller sin corps, måste deremot den allmänna trängen, som skall tillhöra arméfördelningen, erhålla en särskild organisation. Att hänvisa på den af talaren nämnda utvägen duger således heller icke.

Detta är hvad jag velat anföra i denna sak; och anhåller jag, Herr Talman, om bifall till Kongl. Maj:ts framställning i ämnet.

Häruti förenade sig Herr *Wilh. Carlsson*.

Herr Sjö: Hvad som egentligen uppkallat mig är den förste talarens, Herr Keys, yttrande, då han förutspådde hvilka olyckliga förhållanden skulle kunna komma att uppstå, i fall det af Kongl. Maj:t här begärda anslaget till trängen icke beviljades. Jag undrar dock, huru vida det blir just han och hans meningsfränder, som få bära ansvaret för dessa olyckor, om de komma att inträffa. Jag säger detta därför att då år 1883 ett härordningsförslag var framlagdt, hvori äfven dessa trängtrupper ingingo, han var bland dem, som motsatte sig dess antagande. Och hvarföre gjorde han detta? Jo, därför att detta förslag innebar rättvisa, därför att alla Sveriges medborgare derigenom beskattades lika, alla, både jordbrukare — från den stora jordegaren till den lägsta daglönaren — och idkare af andra näringar och handverk voro lika skyldiga att deltaga i landets försvar. Majoriteten i denna Kammar uttalade sig då öppet för detta förslag, något modifieradt, men Herr Key och de med honom liktänkande förkastade det!

Ehuru jag icke vill förneka nödvändigheten och nyttan af att under krig ha en väl ordnad trängtrupp, som kan taga hand om de sjuke och sårade samt tillföra truppen lifsförnödenheter, och trots Herr Keys rörande anförande i frågan, kan jag icke lemna min röst till det nu för ändamålet begärda anslaget. Dessutom lära väl de garnisonerade trupperna kunna bibringas så mycken kunskap och öfning i den vägen, att de böra kunna utträta de åligganden, som skulle tillkomma den allmänna trängen. Genom en sådan anordning sluppe man undan de stora uppoffringar, som Kongl. Maj:t nu ifrågasätter.

Man får spara i detta hänseende liksom i alla andra, till dess man fått skatterna aflyftade. Ser man på den kongl. propositionen detta år, så finner man deremot, att Kongl. Maj:t begär ökade och nya anslag på hvarje hufvudtitel och särskildt på den 4 och 5. Och deraf skola landtmännen bära största delen, under det redan $\frac{1}{3}$ af landets fastighet nu betungas af 10 millioner i grundskatter och indelningsverk. Jag tror att det kan vara tid att lätta på de stora bördor, som den betryckte landtmannen nu har.

Jag yrkar bifall.

Herr Abr. Rundbäck: En ärad talare på stockholmsbänken

har nyss haft åtskilligt att säga om indelningsvännerna. Det påminner mig rätt mycket om hvad en soldat bad sin kapten om, när under 1848 års krig regementet skulle gå ut och hjälpa danskarne mot tyskarne. Han hemstälde nemligen huru vida han icke i förbi-gående kunde få skjuta på sina vänner danskarne. I Småland har nemligen rådt ett ingrodt hat till dessa danskar, hvilket lefver qvar från de krigiska tiderna, då gränsborna ständigt lågo i fejd med hvarandra, och ett lika starkt hat synes nu för tiden värnepligts-vännerna hysa gent emot indelningsverksvännerna, så att de förra icke ens kunna strida tillsammans med de senare utan att i förbi-gående sticka dem i sidan. Jag vet icke hvad det skall tjena till att så mycket tvista men oss. Jag tycker att denna fråga bör intressera så väl värnpligtsvännerna som dem, hvilka hålla på det bestående. Och hvad särskildt den föredragna punkten beträffar, så torde det vara öfverflödigt att erinra derom, att hade icke indelningsverksvännerna varit vid förra riksdagen, så hade det icke blifvit någon träng utaf.

Jag har begärt ordet för att förklara, att, då jag var med om att i fjor bevilja anslag till trängen, jag icke kan vägra detta anslag i år. Men äfven om jag icke varit med om det i fjor, så skulle jag i alla fall icke kunnat beqvåma mig att upphäfva i år hvad då beslutades, ty den aktning jag hysar för riksdags beslutens helgd, förbjuder mig det. Enligt min åsigt bör nemligen den ena riksdagen vara solidarisk med den andra. Upphäfves denna solidaritet, blir ingenting fast och säkert, allt blir vacklande och oberäkneligt. — Och om icke riksdagen sjelf respekterar sina beslut, hvad aktning och förtroende kan riksdagen då fordra af nationen? Om representationen den ena riksdagen gifver regeringen uppdrag att inrätta en institution och andra året nekar anslag till densamma fullföljande, huru skall då den verkställande makten kunna handla med kraft och auktoritet? Och om en sådan godtycklig maktfullkomlighet, som här visar sig, blifver gjord gällande, huru skall då ens en regering kunna bestå?

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herrar *J. Rundbäck* och *Markstedt*, instämde i detta yttrande.

Herr Danielson: Jag skall icke säga många ord men jag ber att få uttala min tacksamhet till de herrar, som fört diskussionen in på rätt område, särskildt får jag tacka Herr Key, han yttrade sig ju nu riktigt vackert och på sak. Efter den utredning Herr Statsrådet gifvit af frågan tror jag icke det är så farligt, om anslaget afslås; frågan kan ordnas mycket lätt och bra, och hvad dessa sjukvårdssoldater beträffar, så tror jag vi hafva rätt många sådana, hvilka utbildas vid dessa skolor, som Utskottet talar om. För öfrigt tror jag att i gällande författningar är bestämdt, att endast en sjukvårdssoldat skall finnas vid hvarje kompani, vid hvilket förhållande sjukvården kan tillgodoses äfven för den händelse, att det skulle blifva en verklighet, att bevärningen skulle uppbådas och ställas in ibland armens manskap. Man har alltid sagt att en stamsoldat skall blifva

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

(Forts.)

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

förman för beväringen och således kan den saken mycket lätt afhjelpas. Hvad här blifvit sagdt om läkarne, tror jag icke heller är af beskaffenhet att föranleda till några omfattande åtgärder. Den officiella statistiken, rörande dessa förhållanden, visar att det finnes 137 provincialläkare och 418 öfrige läkare, summa 555, hvartill skulle komma medicine kandidater och stipendiater. Jag antager att de allra flesta af dessa och en mängd yngre män, som studerat vetenskapen, skola blifva använda, hvadan vi skola få tillräcklig tillgång på läkare. Det kan vidare tänkas, att läkare från andra land skola komma att få anställning, så att med den här saken är det väl ej så farligt. Här är ju icke fråga om att utbilda läkare vid denna trångbataljon, ty det kan man icke begära af en sådan inrättning, som skulle vexla om på det sättet. Sjelfva befälet utgör 65 på dessa 240, således ett betydligt antal befäl, Det är sagdt, att befälet står i samma proportion till manskapet — som förhållandet var i förslaget 1883 — hvilket jag då ansåg och ännu anser vara ett allt för stort antal befäl i förhållande till manskap vid hvarje vapen. Således tror jag, att om man sett saken litet mera allvarsamt och lugnt, så skulle man icke hafva haft skäl att så särdeles mycket klandra Stats-Utskottet. Det skäl Stats-Utskottet anfört och som Herr Hedin ansett icke hålla streck, är likväl i min tanke ganska hållbart. Det finnes sjukvårdssoldater till sådant antal, äfven om vi skulle inräkna beväringen. Således tror jag, att Kongl. Maj:t kan ordna annorlunda, hvadan jag vidhåller mitt yrkande. Jag vill endast mot hvad den siste ärade talaren ordat angående att man nu, genom ett afslag, skulle rifva upp ett föregående riksdagsbeslut, erinra derom, att det icke så är, emedan ju Kongl. Maj:t sjelf, då han föreslagit sakens ordnande på sätt som skett, gjort saken till en ny fråga. Kongl. Maj:t har ju föreslagit att flytta öfver anslaget från extra på ordinarie stat, alltså är frågan ny i sådant afseende och då har Riksdagen handlingsfrihet, likasom Kongl. Maj:t har frihet att komma igen och begära ett anslag, som blifvit afslaget.

Herr Waldenström: Enligt uppgift af en af våra äldre skalder utbröt en gång uti en småstad en eldsvåda, som ödelade en stor del af staden. Med anledning deraf beslöt magistraten, att man därefter alltid skulle börja klämtningen tre timmar, förrän eldsvåda bröt ut, på det att brandredskapen skulle kunna vara i ordning på platsen, när elden började. Om nu någon ville åtaga sig att klämta ett visst antal år, innan krig bröt ut, så skulle han bespara Riksdagen ofantligt mycket besvär och landet ofantligt stora kostnader. Men om ingen kan åtaga sig en sådan klämtningsskyldighet, och ett krig sålunda kunde utbryta, innan man väntade det, så skulle ett förfärligt ansvar falla på Riksdagen, om den hade vägrat erforderliga anslag till utbildande af en ordentlig sjukvård för sårade och sjuka soldater.

Jag kan förstå, att man yrkar på indragning åt alla håll, när det gäller det egentliga *krigsväsendet*, men jag kan icke förstå, att man är lika njugg, när det gäller att taga vård om sjuka och sårade soldater. Vi, som nu äro här, skola kanske sjelfva en dag nödgas se våra egna söner gå i fält. Må vi då kunna hafva det

medvetande, att om de miste en arm eller ett ben, det finnes folk, som kan föra dem i säkerhet och vårda dem, till dess de tillfriskna eller dö.

Herr Talman, jag ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.

(Forts.)

Herr Vice Talmannen *L. O. Larsson*, hvilken å Utskottets utlåtande låtit anteckna, att han ej deltagit i behandlingen af förevarande hufvudtitel, erhöll ordet och yttrade: Jag undrar icke på den otålighet, som synes göra sig gällande i Kammaren efter en så långvarig diskussion. Jag ber emellertid att få upptaga Kammarens tid några ögonblick och jag hoppas på benäget öfverseende därför, så mycket hellre som jag under de sista dagarnes långa debatter icke besvärat Kammaren med något yttrande. Jag har begärt ordet, icke för att yttra mig om behofvet eller icke behofvet af en träng. Jag var nemligen, när förslaget i fjor väcktes, af den mening, att Riksdagen borde afslå den Kongl. propositionen, och jag kämpade då så mycket jag förmådde därför, i det jag ansåg att behofvet kunde på annat sätt fyllas. Nu deremot betraktar jag frågan om trängen såsom en redan afgjord fråga. Den frågan utkämpades i fjor, och det är icke värdt att åberopa, att förslaget gick igenom med allenast 3 rösters majoritet, ty grundlagen vet icke af någon skilnad i det hänseendet, huru vida en fråga afgjorts med färre eller flere rösters pluralitet eller om den beslutats enhälligt. Jag har mera aktning för ett Riksdagens beslut, än att jag skulle vara färdig att nu upprepa detsamma. Väl kan man säga, att det nu finnes ett icke så litet antal riksdagsmän, som icke då voro med, men jag föreställer mig, att de skola känna sig så mycket solidariska med föregående Riksdagar, att de icke heller vilja vara med om att upprifva ett af den näst föregående Riksdagen i grundlagsenlig ordning fattadt beslut. Man säger nu visserligen, att det icke här är fråga om att upprepa ett Riksdagens beslut, emedan anslaget då ställdes på extra stat. Ja, men det har uppförts på extra stat med godkännande af grunderna för detsamma användande. Riksdagens beslut var: »att Riksdagen, med hufvudsakligt godkännande af de i förut angifna statsrådsprotokoll åberopade grunder för organisation af trängtrupper vid armén samt hvad dervid föreslagits i fråga om personalens afföning, till organiserande under år 1885 af en trängbataljon, anvisa ett extra anslag för samma år af 198,000 kronor».

Det är vidare att härvid märka, att Kongl. Maj:t då af uppgifven orsak *icke begärde* anslagets uppförande på ordinarie stat, utan föreslog att det skulle sättas på extra stat, hvilket ock af Riksdagen bifölls. Men Riksdagen har i sitt beslut uttryckligen förklarat, att den godkände *de grunder*, som Kongl. Maj:t uppställt för bildande af ifrågavarande trängbataljon, och de innehålla alldeles icke, att bataljonen skulle uppsättas för allenast ett år, för att derefter slopas, utan ett uttryckligt förklarande, att den skulle blifva en institution, som skulle ega bestånd. Det är dessa grunder, hvilka af Riksdagen godkänts, man nu är på väg att upphäfva.

Jag förstår icke, hvar man tänker göra af det redan antagna

Ang. uppö-
rande på ordi-
narie stat af
anlaget till
trängen.

(Forts.)

manskapet och det redan tillsatta befälet vid trängbataljonen. Jag hoppas, att regeringen haft den aktning för Riksdagens beslut, att den ställt sig detsamma till efterrättelse. Deri står, att under år 1885 skulle en hel trängbataljon uppsättas, och regeringen måste således för användande af de beviljade 198,000 kronor och för att ställa sig Riksdagens beslut till efterrättelse — hvilket vi väl önska — uppsätta en sådan bataljon med tillhörande befäl. Men Utskottets nu föreliggande förslag innehåller icke något derom, att man skulle återtaga 1884 års Riksdags beslut, och en af Utskottets ledamöter har nu förklarar, att sådant icke heller är meningen, utan att de redan beviljade 198,000 kronor skola af regeringen användas på sätt och för det ändamål, de af Riksdagen anvisats. Vi skola således under detta år få hela styrkan med befäl uppsatt, men vid årets slut skulle vi icke hafva ett öre vidare för truppens afönande och underhåll. Detta sätt att tillvägagå synes mig så besynnerligt, att jag ej förstår, huru det kan ifrågakomma. Jag har väl hört sägas, att regeringen icke bort verkställa Riksdagens beslut om trängbataljonens uppsättande, emedan anlaget var uppfördt endast på extra stat, och i synnerhet därför att beslutet fattades med allenast tre rösters majoritet. För min del kan jag dock icke förstå ett sådant resonnement; ty hvad vill det säga? Vill Riksdagen drifva den åsigten, att regeringen icke skall verkställa ett Riksdagens beslut förr än ett eller annat år efter dess fattande förflutit och regeringen fått se, huru vida Riksdagen står fast dervid eller icke? Ett sådant regeringens tillvägagående skulle, tror jag, i många fall kännas ganska smärtsamt för Riksdagen, ty, skulle det begagnas i ett fall, kunde man ju tänka sig, att det skulle användas äfven i andra. Det förekommer ju till och med, att frågor afgöras vid riksdagen genom den förseglade sedeln. Riksdagens beslut i dylika frågor skulle, med tillämpning af samma åsigt, icke kunna verkställas förrän regeringen nästa riksdag fått se, huru vida Riksdagen då tager upp frågan igen eller låter den passera oanmärkt! Med en regering, som så handlade, skulle ni icke länge vara belättna, och hvad en sådan regering vunne, icke vore det landets aktning.

Utskottets hänvisning, att man skulle kunna bilda träng och sjukvårdssoldater genom att inkommendera manskap från så väl indelta armén som de värfvade trupperna, synes mig äfven besynnerlig. Men hör annars vanligen, att den indelta soldaten får tjänstgöra så mycket, att rothällaren därför drabbas af allt för stor kostnad, men nu, då förslag föreligger om bildande af en trupp, hvars aflöning och underhåll icke skulle trycka på rothällarne utan helt och hållet bestridas med statsmedel, svarar man: nej, vi vilja hellre hafva inkommenderade, indelta soldater, för att låta dem göra trängens tjänst! Har man då icke menat allvarsamt, när man så ofta påstår att den indelta soldaten blir dyrare genom de många kommanderingarna?

Det beslut, Kammararen nu tyckes vilja fatta, skulle också lika som ett förut i qväll fattadt, enligt min åsigt, vittna om ett temligen stort missstroende till regeringen. Den nuvarande regeringen är dock den, som, såvidt jag kunnat förstå och följt med händelserna, un-

der det nya representantionskicket, gått landtmannapartiets önsknin-
gar till mötes längre än någon föregående regering under samma
tid. Mot denna regering skulle vi — jag menar denna Kammarens
majoritet — således vilja använda ett medel, som vi icke ansett till-
ständigt att använda ens mot de regeringar, som varit oss mest miss-
hagliga och som vi önskat få bort! Hvad skulle vi för öfrigt vinna
derpå, att vi nu bifalla Utskottets förslag? Vi hafva nyss haft en
votering i en fråga af den allra största vikt, hvilken votering utföll
så, att vi hafva anledning tro, att majoriteten i denna Kammare
skall tappa i den blifvande gemensamma voteringen derom, och med
all sannolikhet kommer förhållandet med frågan om trängen att blifva
detsamma; och jag kan därför ej förstå den taktik man nu vill
använda. Man säger att man vill pressa regeringen. Bestode Riks-
dagen af blott Andra Kammaren, skulle jag förstå ett sådant tillvä-
gagående, ty då kunde man ha rätt att fordra, det regeringen skulle
ställa sig till efterrättelse dess majoritets åsichter. Men nu finnes det
äfvén en Första Kammare; och huru än regeringen vill och sökt
närma sig oss, för att tillmötesgå våra önsknin-
gar, kan den dock icke
undvika att taga hänsyn äfvén till sistnämnde Kammare, hvilken icke
kan helt och hållet lemnas ur räkningen, hur gerna än mängen skulle
önska det, och äfvén I, mine herrar, lära väl svärligen kunna undgå
att tänka på, att det icke är ensamt denna Kammare, som löser
de stora skattfrågorna, utan att dertill fordras såväl regeringens som
Medkammarens medverkan.

Men när denna regering, såsom nu är fallet, har sökt att gå
våra önsknin-
gar till mötes, sa vidt jag kan förstå, då gör man allt
för att skjuta den ifrån sig och visa, att från landtmannapartiet har
den intet stöd att påräkna i sina bemödanden och sitt tillmötesgående.
Nu säger man visserligen, att här är icke fråga om något misstroen-
devotum emot regeringen, utan att det endast är Första Kammaren,
som man vill komma åt. Det är ett resonnement, som jag icke kan
förstå. Det är ungefär detsamma, som om jag skulle örfila upp en
person, men säga åt honom, att icke bör han klaga eller känna nå-
gon smärta deraf, emedan jag menar en annan. Så förhåller det
sig med den saken, och för öfrigt kan jag icke se, huru man skulle
kunna utöfva något tryck på Första Kammaren genom att fatta ett
beslut, som, säga hvad man vill, icke kan tolkas på annat sätt än
såsom ett misstroendevotum emot regeringen. Man har talat så
mycket om de stora frågornas lösning, och ingen kan lifligare än
jag önska, att en sådan snart måtte ske, men jag tror icke att man
löser dem på det sätt eller med den taktik, som man nu tyckes hafva
slagit in på. Jag hade trots att med ömsesidigt tillmötesgående emel-
lan regeringen och Kamrarna, man denna riksdag skulle kunnat
få Kongl. Maj:ts förslag antaget, icke oförändradt, men så, att vi
kunde hafva fått den skattelindring genomförd, som Kongl. Maj:t
föreslagit, då, såsom jag hoppats, Första Kammaren skulle hafva vi-
sat tillmötesgående i fråga om den värnpligtslag, som regeringen
uppställt såsom villkor för skattelindringen. Jag har varit med om
att slå i hjel partiella förändringsförslag, rörande vårt försvarsväsende
och skatteregleringar, och äfvén förslag, som afsett en fullkomlig

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Ang. uppfo-
rande på ordi-
narie stat af
anslaget till
trängen.
(Forts.)

omorganisation af desamma, men när man nu säger att vi vilja ingenting göra, förrän vi få fullständiga planer framlagda, så förstår jag icke, att detta kan vara annat än att säga: vi vilja ingenting. Jag trodde också en tid, att sådant skulle låta sig göra, men erfarenheten talar ett annat språk, och jag kan nu icke se bättre väg till frågornas lösning än den, som regeringen utstakat vid denna Riksdag, under uttryckligt förklarande likväl, att jag icke kan vara med om den föreslagna värnpligtslagen oförändrad, men med modifikationer, som jag hade hoppats skulle kunna genom tillmötesgående från Medkammaren åstadkommas, ett tillmötesgående, som vi emellertid allt mer aflägsna oss från, ju mera vi ställa oss på den ståndpunkt, som Utskottet här har anvisat oss.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan ber att, då jag för min del på det lifligaste önskar se en början till de stora frågornas lösning på fredlig väg, få yrka, att Kammaren måtte, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr *Sahlström* instämde med Herr vice Talmannen.

Herr *Wretlind*: Jag skall be att få i korthet säga några ord i egenskap af läkare, ty jag tror att läkaren känner, tänker och ser denna sak på ett annat sätt än andra. Det har af föregående talare påpekats, att det är först på de sista åren, som man hört talas om trängen, och det har sin naturliga orsak deri, att man först på senare tider fått ögonen öppna inom både den militära världen och läkareverlden för den stora vigt, som ligger uppå att den stridande och lidande armén, så snart som möjligt, får sitt behof af så väl lifsmedel som läkarevård afhjelpat. Herr Krigsministern har redan visat, huru olika det ställer sig med dödligheten hos en armé, som har god vård, god skötsel och god träng, och en sådan, der det är illa bestäldt i dessa hänseenden. Det är en erfarenhet från alla krig ända sedan urminnes tider, att de, som dö genom sjukdom, äro flere än de, som stupa på slagfältet, och denna sanning har fått en större betydelse i våra dagar genom den medicinska erfarenhet, som visar, hvilken ofantlig vigt det ligger uppå, om ett sår skötes väl eller illa. Ett litet sår, illa behandladt, medför en säker död, då deremot ett ganska svårt sår, om det i tid kommer under vård och blir väl skött, oftast får en lycklig utgång. Den ärade talaren på kalmarbänken sade, att det icke är meningen att utbilda läkare vid trängen. Meningen är dock att der utbilda sjukvårdssoldater, hvilka skola kunna tjenstgöra som underläkare. Han sade, att vid armén finnas närmare 600 läkare, och att, om behofvet af flere gjorde sig gällande, patriotismen i landet vore nog stor att förmå äfven andra läkare att lemna sitt biträde. Men jag hemställer, om man kan vara fullt säker derpå, och om icke de öfrige läkare, som finnas, lika väl kunna behövas hemma.

Derför måste vid krigsutbrott läkarne kunna räkna på biträde af en väl utbildad corps sjukvårdssoldater eller underläkare, om man så må kalla dem, men för denna utbildning erfordras en längre tid, och den kan derfor åstadkommas endast under fredstid. Först sedan

de erhållit en sådan, ur medicinsk synpunkt, nödvändig undervisning under fredstid, kunna de vara till någon nytta.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Nils Petersson: Stats-Utskottet har verkligen blifvit så hårdhänt behandladt, att jag anser mig manad att, trots den långt framskridna tiden, säga några ord till försvar för det slut, hvar-till Utskottet kommit och hvari jag deltagit.

Jag tror verkligen att här icke frågan gäller, huru vida vi skola hafva en trängtrupp eller icke, utan den gäller, huru vida vi skola hafva en ny sådan, eller den skall bildas af den stamstyrka vi redan ega. Jag tror derföre, att det myckna talet om det stora elände, som skulle inträffa i händelse af ett krig, icke är berättigadt, och jag anser att man ej bör beskärma sig med att vilja skjuta skulden, i fall något sådant skulle inträffa, på de personer, som icke vilja bifalla Kongl. Maj:ts förslag. Jag tycker att det är aldeles klart, att de som hafva ett ombestyrda de saker, som stå i samband med ett ordnad försvar, äfven skola se till, att vi hafva en ordentlig sjukvård och träng. Man har utmålet olyckorna till följd af bristande sjukvård under forna krig och äfven under det senaste finska, samt sagt, att detta varit representationens skull. Nej, mine herrar, det har varit krigsstyrelsens. Då vi, såsom blifvit ådagalagdt, ega en stamtrupp på 36 å 37 tusen man, och då det till sjukvården icke erfordras mer än omkring 1,000 man, kan det då vara rimligt, att man ej skulle kunna ordna detta förhållande utan att göra särskild framställning till Riksdagen, och skall man, om sådan ej bifalles, skjuta skulden och ansvaret på representationen? Jag för min del afskuddar mig allt sådant ansvar, ty jag anser det tillhöra krigsstyrelsen att inom ramen af det nu bestående ordna förhållandena på ett lämpligt sätt, och då vi ju lemna omkring 30 millioner årligen till landets försvar, torde nog medel kunna beredas dertill.

Man har talat om, att det här skulle vara åtskilliga saker, som behöfde en speciel inöfning, såsom att köra hästar, lägga på selar o. s. v. Så dumma äro icke våra vanliga bonddrängar, att de icke kunna göra detta, så att icke skola vi få brist på träng i det afseendet. Derför hade man kunnat undvika att tala om sådant.

Herr Hedin sade, att här icke vore fråga om annat än samma träng, som 1883 föreslogs. Ja väl, men då var det också fråga om en organisation af hela försvarsväsendet. När förslag i den riktningen framläggas, skall jag också vara med, att trängtrupper ingå bland försvaret. Vice talmannen talade om, att genom bifall till Utskottets hemställan ett föregående beslut skulle upprifvas, och jemrade sig öfver det. Jag för min del tror dock, att hvarje Riksdag har rätt att fatta *sina* beslut, och på grund deraf, samt med anledning af hvad jag i öfrigt anfört, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde Herr *Magnusson*.

Herr Jansson i Krakerud: Jag inskränker mig till att allenast yrka bifall till Utskottets hemställan.

*Ang. upp-
rättande på medi-
cinska skolan af
anslaget till
trängen.*
(Forts.)

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Herr Petersson i Boestad: Jag skall deremot inskränka mig till att allenast yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Danielson: Jag ber verkligen om ursäkt, men jag kunde icke underlåta att begära ordet, med anledning af vice talmannens yttrande.

Han frågade: hvad skall man göra med det befäl och manskap, som redan är anställt vid trängbataljonen? Det var en fråga, som mycket förundrar mig. Det står ju i Kongl. Maj:ts proposition och äfven i Utskottets betänkande, huru dermed skulle förhålla sig, och jag antager att han läst någondera af dessa handlingar, ehuru han ej varit med om frågans behandling inom Utskottet. Det står tydligt, att de vid trängbataljonen tjänstgörande officerare och underofficerare, så länge de vid bataljonen hafva anställning blott på extra stat, få qvarstå vid de beställningar, som de på ordinarie stat innehafva vid andra regementen eller corps. Således är icke något befäl vid trängbataljonen antaget, som ej har anställning vid ett förutvarande regemente eller en corps, och de få, om anslaget indrages, återgå till sina ordinarie befattningar.

Vice talmannen sade vidare, att ett bifall till Utskottets hemställan skulle vara ett bevis på afvoghet mot regeringen. Jag hemställer dock, om något sådant kan tänkas här vara förhållandet. Regeringen kan väl aldrig göra anspråk på, att Riksdagen ständigt skall falla undan, och jag upprepar, att Riksdagen har sin fulla beslutande rätt i denna fråga i år lika väl som i fjor.

Vice talmannen låtsade vara mycket okunnig. Så yttrade han, att Utskottets förslag innehölle, att soldater borde inkallas till tjänstgöring vid trängen äfven från indelta armén. Detta är ej med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Utskottet har blott sagt: från den värfvade armén.

Hvad Herr vice Talmannen yttrade för öfrigt, eller att omständigheterna lärt honom att i denna fråga i år tala annat språk än i fjor, vill jag icke bestrida.

Herr Sven Nilsson: Sedan den högt ärade vice talmannen tagit Första Kammaren i försvar och uttalat sig för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, förutser jag utgången af denna fråga, och man behöver väl ej heller misstaga sig om, att han önskar att äfven öfriga förslag, som föreligga, böra afgöras på samma sätt. Särskildt tillkännagaf han sin åsigt vara, att den i år föreliggande skatte- eller försvarsfrågan borde lösas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition. Han handlar således fullkomligt konsekvent, då han nu uppträdde mot kamraterna af det parti han tillhört, och jag vill derför icke klandra honom, att han med sådana åsigtter slår till reträtt till ett annat parti. Jag får likväl bekänna, att detta förfarande icke tyckes öfverensstämma med den uppfattning han förr haft, särskildt 1878, då han var särdeles ifrig för lösningen af de stora frågorna, i öfverensstämmelse med de motioner, som då förelades Riksdagen, hvilken ifver likväl 1883 gick i fullkomligt motsatt riktning, och häraf får man väl söka anledningen till hans uppträdande i dag. Det var

således åtminstone för mig nu en nyhet han förkunnade, då han förklarade, att han var lifligt intresserad för lösningen af de stora frågorna, men jag föreställer mig, att han nog inser, att denna lösning icke kommer att slå riktigt bra ut, då han vill antaga de förslag, som i år föreligga, ty med dem löser man sannerligen icke de stora frågorna, utan jag är tvärtom förvissad, att den af landtmannapartiet önskade lösningen skall komma att låta vänta på sig i många år, sannolikt till en mycket långt aflägsen framtid, om dessa förslag antagas, och det är därför jag ställt mig på deras sida, som yrka afslag å de punkter i Kongl. Maj:ts proposition, som föreligga rörande fjerdje hufvudtiteln. Men jag har gjort det äfven därför att jag är af den lifligaste öfvertygelse, att jag derigenom understödjer en regering, som förut visat sig vilja föra frågorna till lösning på en gång. Derför anser jag också, att de, som inom Utskottet deltagit i dess hemställan, icke ställt sig i opposition mot regeringen, utan hafva trott sig understödja en regering, som på en gång och i ett sammanhang vill afgöra skatte- och försvarsfrågan. Ingen må därför, såsom vice talmannen antydde, beskylla Utskottet för att vara afvogt stämmt mot regeringen.

Herr Danielson har förekommit mig i hvad jag för öfrigt hade att säga i anledning af vice talmannens yttrande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, enligt de gjorda yrkandena, så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts proposition; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs.

Den, som, med afslag å Stats-Utskottets hemställan i 15:de punkten af Utlåtandet N:o 10 a, bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan.

Omröstningen försiggick och visade 86 ja mot 107 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 2.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>H. J. Lyth</i>	under 12 dagar fr. o. m. den 25 dennes:
» <i>Nils Jönsson</i>	» 14 » » » 26 »
» <i>E. G. Fredholm</i>	» 14 » » » 26 »
» <i>E. W. Wretling</i>	» 10 » » » 26 »
» <i>F. G. Sandwall</i>	» 14 » » » 26 »

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslaget till trängen.
(Forts.)

Herr	<i>C. A. Oléhn</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 28 dennes;
»	<i>P. Sahlström</i>	» 14 » » » 28 »
»	<i>Sven Andersson</i>	» 14 » » » 27 »
»	<i>F. G. Jansson</i>	» 14 » » » 26 »
och »	<i>J. G. Granlund</i>	» 14 » » » 24 »

§ 3.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 1 på natten.

In fidem
H. A. Kolmodin.